

# Over chillen en participeren



Visie Jongeren en Vrije Tijd  
2009-2012

# Jongeren hebben het recht op ontwikkeling, het recht op vrije tijd, spel, kunst en cultuur

## VN-Verdrag Rechten van het kind (artikel 31)

- 1 De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
- 2 De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen voor culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

# Inhoudsopgave

Samenvatting	4
--------------	---

Inleiding	8
-----------	---

## 1 Visie op jongeren en vrije tijd

1.1	Algemene visie	10
1.2	Doelen: ontspanning, talentontwikkeling en preventie	12
1.3	Rollen en verantwoordelijkheden	14

## 2 Doelgroep

2.1	Afbakening doelgroep	16
2.2	Omvang en ontwikkeling doelgroep	16
2.3	Samenstelling doelgroep	19
2.4	Vergelijking Utrecht – andere grote steden	20

## 3 Stand van zaken beleid, vraag & aanbod

3.1	Stand van zaken beleid	22
3.2	Wat weten we over vraag en aanbod?	23

## 4 Richtingen voor uitvoering

4.1	Positieve insteek vrijetijdsbeleid	30
4.2	Vrijetijdsbeleid voor alle jongeren, inzet verschilt	31
4.3	Gebalanceerd aanbod: Welzijn, Sport, Cultuur en overige	34
4.4	Vrijwilligerswerk belangrijk	37
4.5	Jongerenvoorzieningen in (begeleid) zelfbeheer	38
4.6	Voorzieningen in de openbare ruimte	40

## 5 Organisatie, planning, financiën en communicatie

5.1	Organisatie	42
5.2	Planning	42
5.3	Financiën (situatie 2009)	43
5.4	Communicatie	45

## Bijlagen

A	Geraadpleegde bronnen	46
B	Prognose 0 t/m 17 jarigen	47
C	Lijst geconsulteerde partners	48
D	Overzicht voorzieningen in zelfbeheer	49

### **Te raadplegen op de website van het Programma Jeugd en/of op te vragen:**

E	Rapport raadpleging U-shake: 'Veel te doen, weinig informatie', Bureau Youngworks, 2009
F	Inventarisatie voorzieningen Overvecht, PMB, 2008
G	Jongeren en vrije tijd: een verkenning van beschikbare gegevens. Bestuursinformatie, okt. 2008

## Samenvatting

U heeft de nota 'Over chillen en participeren' in handen. Deze nota is een antwoord op de vraag van de gemeenteraad naar een beleidskader voor het vrijetijdsbeleid voor jongeren. Ook geeft deze nota antwoord op de door de Visitatiecommissie Jongerenwerk en in de Notitie 'Meiden doen mee' van de Utrechtse PvdA en GroenLinks fracties geformuleerde knelpunten, voor zover passend binnen dit beleidskader.

### Visie en uitgangspunten voor het Utrechtse vrijetijdsbeleid

Dat jongeren hun vrije tijd op een positieve en constructieve manier doorbrengen en opgroeien tot evenwichtige en betrokken burgers is zowel van belang voor jongeren zelf als voor de samenleving als geheel. De volgende uitgangspunten staan centraal:

- Utrecht richt zich in haar vrijetijdsbeleid op alle jongeren. De inzet die wij plegen per subcategorie verschilt. Voor een meerderheid van de jongeren (zo'n 80 à 85%)<sup>1</sup> beperkt de gemeentelijke inzet zich tot monitoren van de match tussen vraag en aanbod, stimuleren van aanbieders om in te springen op geconstateerde lacunes en vergroten van de bekendheid van het beschikbare aanbod. Een intensievere inzet plegen we voor de circa 15 à 20% (voor wat betreft hun ontplooiing) kwetsbare jongeren in de stad.
- Een positieve insteek van het vrijetijdsbeleid, gericht op het vergroten van de kansen van jongeren en op het stimuleren en ondersteunen van een vernieuwend aanbod dat aansluit bij de Utrechtse jongerencultuur. Hierbij is het stimuleren van positieve communicatie van belang.

<sup>1</sup> Het Ministerie van Jeugd en gezin ([www.jeugdengezin.nl](http://www.jeugdengezin.nl)) gaat uit van zo'n 85% jongeren met wie het gewoon goed gaat en 15% kwetsbare jongeren die risico lopen in hun ontwikkeling. Uit de Utrechtse Jeugdmonitor 2008 (onder leerlingen uit het VO), blijkt dat ruim 80 % van de ondervraagde jongeren het goed maakt en geen buitengewone problemen heeft. Dat het Utrechtse percentage iets ongunstiger is dan het landelijke beeld hangt samen met de specifieke samenstelling van een grote stadsbevolking. Een zelfde beeld zien we bijvoorbeeld bij Rotterdam en Amsterdam.

- Vrijetijdsaanbod is er voor jongens én meisjes. We willen dat jongens en meisjes evenredig deelnemen aan het vrijetijdsaanbod.
- Financiële drempels voor deelname aan het Utrechtse vrijetijdsaanbod willen we zo veel mogelijk slechten. Jongeren uit minder draagkrachtige gezinnen moeten even vaak en aan dezelfde vrijetijdsactiviteiten deel kunnen nemen als andere jongeren.
- Een integraal vrijetijdsaanbod voor jongeren omvat een evenwichtig aanbod van sport, cultuur, welzijn, en andere componenten, zoals scouting en vernieuwende lokale initiatieven binnen of op het snijvlak van deze domeinen.
- Vrijwilligerswerk, ook door jongeren, vinden we in Utrecht belangrijk. Het past bij de wens om jongeren te activeren en hen te helpen hun talenten te ontwikkelen.
- In overeenstemming met de wens om jongeren te activeren en eigen initiatief te stimuleren willen we in Utrecht nadrukkelijk de mogelijkheid open houden om jongeren met goede initiatieven gebruik te laten maken van een accommodatie in zelfbeheer. Uitgangspunten daarbij zijn dat er altijd sprake is van medegebruik, een vorm van begeleiding en duidelijke afspraken.



### Hoofddoelen: talentontwikkeling, ontspanning en preventie

De hoofddoelen voor het vrijetijdsbeleid voor jongeren zijn: ontspanning, talentontwikkeling en preventie. Een nevendoeel is een aantrekkelijke stad. Deze doelen worden onder andere bereikt door in te zetten op de participatie van jongeren aan vrijetijdsactiviteiten.

De beoogde effecten van het gemeentelijk vrijetijdsbeleid voor jongeren zijn:

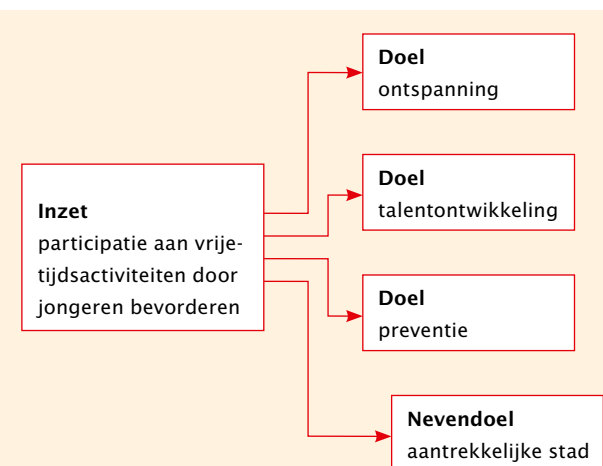
- dat jongeren zich bezig houden met kunst, cultuur en sport;
- dat jongeren hun talenten kennen en gebruiken;
- dat jongeren opgroeien tot fysiek, psychosociaal en emotioneel gezonde volwassenen die meedoen in de samenleving;
- dat overlast en schooluitval worden beperkt.

### Doelgroep

De doelgroep van het vrijetijdsbeleid voor jongeren bestaat in 2009 uit circa 15.000 Utrechters van 12 t/m 17 jaar. Voor 80 à 85% van deze jongeren is het voldoende als er een breed en kwalitatief goed aanbod is in de stad, dat aansluit op hun behoeften en bij hen bekend is. Een niet te onderschatten groep van zo'n 15 à 20% van de jongeren heeft extra aandacht nodig. Onder deze groep bevindt zich ook de 5% van de populatie die problemen ervaart en/of veroorzaakt. Binnen de groep kwetsbare jongeren onderscheiden we onder andere:

- meiden die graag willen deelnemen aan het vrijetijdsaanbod maar dat om meerdere redenen nu niet doen;
- jongeren uit gezinnen waar geen geld (over) is voor 'extra's' als vrijetijdsbesteding;
- jongeren met lichamelijke en/of psychische beperkingen;
- jongeren die van huis uit weinig stimulans of ideeën meekrijgen hoe ze hun vrije tijd kunnen invullen;
- sociaal geïsoleerde jongeren;
- jongeren die op straat overlast veroorzaken.

Aan de andere kant van het spectrum en niet zozeer kwetsbaar, bevinden zich de 'toptalenten' in de dop. Ook deze groep verdient 'speciale' aandacht. Voor hen geldt dat de gemeente deze groep ondersteunt om hun talenten tot volle wasdom te laten komen en zodanig positioneert dat ze een voorbeeldfunctie voor andere jongeren kunnen vervullen.





Schematische weergave: Doelgroep/aanbod/uitvoerder

Doelgroep	Accent vanuit vrijetijdsbeleid	Aanbod/activiteiten	Wie
100% jongeren 12 t/m 17 jaar	Accent ligt op <b>ontspanning en talentontwikkeling</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bekendheid aanbod: jongerenwebsite</li> <li>Aansluiting vraag en aanbod: signaleren lacunes</li> <li>Regulier aanbod sport- en cultuuractiviteiten, scouting en andere lokale vrijetijdsactiviteiten op (het snijvlak van) deze domeinen</li> </ul>	<p>Gemeente Utrecht in samenspraak met aanbieders (en jongeren)</p> <p>Gesubsidieerde en ongesubsidieerde, commerciële en vrijwilligersorganisaties op het gebied van cultuur, sport, scouting, brede jongerencultuur et cetera</p>
		<ul style="list-style-type: none"> <li>Regulier jongerenwerk: voor de 80 à 85% met wie het goed gaat, beperkte inzet. Alleen ondersteuning op verzoek van jongeren die iets willen en hier enige hulp/begeleiding bij nodig hebben om dit zelf te kunnen realiseren</li> </ul>	<p>Uitvoerders van jongerenwerk</p>
<p>Waarvan: <b>kwetsbare jongeren</b> (15% à 20% van alle jongeren)</p>	<p>Accent ligt op <b>talentontwikkeling en preventie</b></p> <p>Extra inzet vooral gericht op kansen en talenten ontplooiën zoals bijvoorbeeld:</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Outreaching en vindplaatsgericht aanbod (bijvoorbeeld in de openbare ruimte, of op school) door algemeen jongerenwerk, activeert en:                             <ul style="list-style-type: none"> <li>Zorgt voor toeleiding naar reguliere activiteiten;</li> <li>Veilige omgeving creëren ook voor (allochtone) meiden;</li> <li>Specifieke programmering (bijvoorbeeld gericht op meiden);</li> <li>Ondersteunen reguliere sport/cultuur aanbod in pedagogische begeleiden jongeren bij deze activiteiten;</li> <li>Kennismakingsaanbod op school.</li> </ul> </li> </ul>	<p>Uitvoerders van jongerenwerk</p> <p>Jongerenwerk én sport, cultuur en scouting</p> <p>Jongerenwerk én sport, cultuur en scouting</p> <p>Jongerenwerk</p> <p>Sport, cultuur en anderen</p>
<p>Waarvan: <b>overlastgevende en hulpbehoevende jongeren</b> (5% van alle jongeren)</p>	<p>Accent op <b>preventie*</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Contact leggen, overlast de-escaleren, toeleiden naar hulpverlening, verslavingszorg of andere vormen van specialistische hulp en ombuigen negatief gedrag naar talentontwikkeling</li> </ul>	<p>Specialistisch jongerenwerk</p>

\* Naast preventie kan ook een repressieve aanpak op zijn plaats zijn. Dit gebeurt niet vanuit het deelprogramma Jeugd en Vrije Tijd, maar vanuit het deelprogramma Jeugd en Veiligheid, met inzet van bijvoorbeeld het streetcornerwork, straatcoaches en Politie.

Rollen en verantwoordelijkheden

**a Samenwerken en elkaar versterken**

De gemeente werkt samen met partners in de stad, een ieder vanuit zijn eigen rol of kracht. Ook interne samenhang tussen de verschillende vakdisciplines en diensten en een goede samenwerking tussen partners onderling is van belang. Zo zorgen we ervoor dat jongeren op de juiste plek hun talenten tot bloei kunnen laten komen.

De gemeente richt zich vooral op monitoren en signaleren, faciliteren (scheppen algemene randvoorwaarden rond bekendheid aanbod, beperken financiële drempels, subsidiëren), stimuleren en regisseren.

Van onze partners vragen wij om te zorgen voor een divers en aansprekend aanbod dat aansluit bij de Utrechtse jongerencultuur/de behoeften die er bij jongeren leven in de stad (aan onder andere sport en cultuur), contactlegging, activering en stimulering talentontwikkeling bij jongeren (onder andere jongerenwerk). Verder vragen wij hen te zorgen voor actieve onderlinge samenwerking om toeleiding van jongeren naar de juiste organisatie te bewerkstelligen.

**b Stedelijke regie en afweging**

We zijn van mening dat vrijetijdsbeleid voor jongeren vraagt om een stedelijke regie en afweging, in nauwe samenspraak met de wijken.

**Uitvoeringsrichtingen**

Hieronder de elementen voor het, in de tweede helft van 2009, op te stellen stappenplan.

- Vrijetijdsbeleid voor alle jongeren, inzet per groep verschilt;
  - Algemene inzet voor grote groep zelfredzame jongeren (onder andere monitoring en jongerenwebsite)
  - Maatwerk voor groepen kwetsbare jongeren
    - Aansprekende programmering óók voor meiden
    - Beperken financiële drempels
    - Bereiken geïsoleerde jongeren
    - Onderzoeken aanbod en specifieke behoeften jongeren met lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking
    - Specialistisch jongerenwerk voor jongeren die overlast veroorzaken
- Positieve in teek vrijtijdsbeleid;
  - Actief sturen op talentontwikkeling
  - Gestuurd Vraaggericht Werken
  - Stimuleren en ondersteunen van vernieuwend aanbod dat aansluit bij de Utrechtse jongerencultuur

- Gebalanceerd aanbod van Welzijn, Sport, Cultuur en anderen;
  - Jongerenwerk: vooral inzet voor kwetsbare jongeren, gericht op contactlegging, activering en participatie
  - Onderscheid in basisvorm algemeen jongerenwerk en specialistisch jongerenwerk, gericht op overlastbestrijding
  - Cultuur: aantal werkplaatsen in de wijk voor cultureel talent vergroten, stimuleren van hun rol voor jongeren
  - Sport: inzetten op sport direct na en onder schooltijd, en zo mogelijk toeleiden naar regulier sportaanbod (met inzet jongerenwerk binnen verenigingen)
  - In het integrale vrijetijdsaanbod ook aandacht voor andere componenten zoals scouting en vernieuwende lokale initiatieven binnen of op het snijvlak van genoemde domeinen
- Vrijwilligerswerk: bevorderen van mogelijkheden voor kortdurende vrijwillige inzet van jongeren die aansluit bij hun leefwereld/bij de activiteiten waarmee zij bezig zijn en waarmee zij zich verbonden voelen;
  - Jongerenvoorzieningen in (begeleid) zelfbeheer;
    - Altijd medegebruik, een vorm van begeleiding en duidelijke afspraken
    - Eenduidig aanspreekpunt
    - Expertmeeting
  - Voorzieningen in de openbare ruimte.
    - Niet alleen focus op overlast, uitwerking in tien wijkspiegelplannen



## Inleiding



Het Utrechtse gemeentebestuur heeft behoefte aan een beleidskader voor het vrijetijdsbeleid voor jongeren, waarin ondermeer aandacht wordt besteed aan de uitkomsten van de visitatiecommissie Jongerenwerk<sup>2</sup> en de recente notitie 'meiden doen mee' van de fracties PvdA en Groenlinks. Hoewel er in Utrecht al veel gebeurt aan vrijetijdsbesteding voor jongeren, bestaat er op dit moment nog geen overkoepelend beleid hiervoor.

Deze nota is bedoeld als eerste stap om die lacune te dichten en om een antwoord te formuleren op de knelpunten die beide hierboven genoemde documenten schetsen. We gaan onder andere in op de doelen en doelgroep van het jongerenwerk en op de positie van meiden in het Utrechtse vrijetijdsaanbod. Deze nota biedt geen oplossing voor alle beschreven knelpunten. Aansturing van de wijkwelzijnsorganisaties en samenwerking tussen verschillende uitvoerders van jongerenwerk nemen we bijvoorbeeld mee in het traject 'Vernieuwend Welzijnsbeleid'. Hulpverlening aan meiden past beter in het deelprogramma Jeugd en Zorg.

De volgende stap is om het beleidskader met betrokken afdelingen, partners en jongeren verder uit te werken en de uitvoeringsrichtingen nader in te vullen. De focus in het vrijetijdsbeleid voor jongeren ligt op de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar, dat zijn ongeveer 15.000 Utrechtse jongeren.

Een intersectorale projectgroep binnen de DMO (Programma Jeugd, afdelingen Onderwijs, Sport, Culturele Zaken en Welzijnzaken) heeft in gezamenlijke discussie een aantal contouren voor een dergelijk beleid geformuleerd. Daarbij is ook gekeken naar relevante beleidskaders op aangrenzende terreinen en naar beleid in andere steden.

### Beleid maken doe je samen

Van een eenduidig vrijetijdsbeleid voor jongeren is pas sprake als dit ook gedragen wordt door maatschappelijke partners in de stad: de vele organisaties op het gebied van onder andere welzijn, cultuur en sport. Immers, zij realiseren voor een belangrijk deel de omzetting van 'beleid' naar 'praktijk', waar het uiteindelijk allemaal om te doen is. Hiervoor is in het eerste kwartaal van 2009 een uitgebreide consultatieronde georganiseerd, waarbij met vertegenwoordigers van veertien organisaties is gesproken over de gewenste doelen, visie op en ideeën voor de uitvoering van een vrijetijdsbeleid voor jongeren in de stad.<sup>3</sup> De belangrijkste uitkomsten van deze consultatieronde zijn meegenomen in deze nota.

### ...ook met jongeren

Omdat we het van belang vinden om niet alleen over, maar ook mét jongeren te praten, hebben we ook de doelgroep gevraagd mee te denken over de te ontwikkelen nota en hun ideeën te laten horen over het huidige én gewenste vrijetijdsbeleid in de stad. Op ons verzoek is een gemêleerde groep jongeren uit de Utrechtse jongerendenktank U-shake met een korte raadpleging onder leeftijdsgenoten, nagegaan hoe jongeren nu hun vrije tijd besteden en welke wensen en behoeften hierover bij hen leven. In totaal hebben ruim 70 jongeren hun mening gegeven. Hoofdzaken uit deze consultatie hebben eveneens een plek gevonden in deze nota.<sup>4</sup>

### Van accent op negatief gedrag naar aanspreken op talenten

De afgelopen jaren lijkt de focus in het jeugdbeleid steeds meer te zijn verschoven naar incidenten en overlastbestrijding en ligt het accent in de beeldvorming over jongeren vaak sterk op negatief gedrag.

Zonder het belang om jongeren aan te spreken op overlastgevend gedrag te onderschatten, willen we in deze nota over het onderwerp Jeugd en Vrije Tijd het accent anders leggen: en wel op het aanspreken van jongeren op hun talenten en op datgene wat zij leuk vinden om te doen, een positieve insteek dus. Doel is onder meer om jongeren aan te moedigen om te participeren, hen te helpen ontdekken wat ze kunnen en zelf een (positief) aandeel te leveren aan hun wijk en stad.

<sup>3</sup> Zie bijlage C voor een overzicht van geconsulteerden. We realiseren ons dat we hiermee lang niet alle 'vrijetijdspartners' in de stad gesproken hebben. Bij de uitwerking en implementatie van de nota betrekken we graag meer relevante partijen.

<sup>4</sup> Zie bijlage E voor rapportage 'Veel te doen, weinig informatie' van dit U-shake traject.

Deze insteek, gericht op kansen in plaats van problemen, werken we in de nota verder uit.

We willen alvast vermelden dat gemeente, maatschappelijke partners (tevens uitvoerders van een belangrijk deel van het vrijetijdsbeleid) en jongeren opmerkelijk eensgezind blijken over deze gewenste (positieve) insteek van het vrijetijdsbeleid.

### Leeswijzer

De nota start met onze visie, uitgangspunten en doelen voor het toekomstige Utrechtse vrijetijdsbeleid voor jongeren (hoofdstuk 1).

Hoofdstuk 2 beschrijft de doelgroep en haar verwachte ontwikkelingen in de komende jaren.

Hoofdstuk 3 schetst we de huidige situatie van het beleid, de vraag en het aanbod op het gebied van vrije tijd.

In hoofdstuk 4 beschrijven we vervolgens de richtingen voor uitvoering van een vrijetijdsbeleid, gestoeld op de in Hoofdstuk 1 beschreven visie, uitgangspunten en doelen. Deze richtingen worden in de loop van 2009 vertaald in een concreet stappenplan met tijdspad en begroting. Hoofdstuk 5 tot slot gaat in op de organisatie, planning en communicatie en geeft een overzicht van de belangrijkste huidige beschikbare budgetten voor het beleidsveld jongeren en vrije tijd.



<sup>2</sup> Jongerenwerk verbindt, Prof. M. de Winter e.a., 2009.



# 1 Visie op jongeren en vrije tijd



## 1.1 Algemene visie

### Op wie richt deze nota zich?

De primaire focus van deze nota zijn jongeren in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar. Dit wil niet zeggen dat de uitgangspunten zoals beschreven in deze nota niet gelden voor 10/11-jarigen met een vergelijkbaar vrijetijdsgedrag of voor jongeren in de leeftijd van 18 t/m 23 jaar. Deze laatste categorie bestaat in Utrecht echter voor een belangrijk deel uit studenten die hun vrijetijdsbesteding veelal via andere kanalen 'afnemen'. Voor de jonge tieners ligt er voorts beleid in de vorm van bijvoorbeeld de Brede School (zie hoofdstuk 2).

Binnen de groep jongeren waar deze nota zich op richt onderscheiden we, evenals het ministerie van Jeugd en Gezin, drie subcategorieën:

- Met zo'n 80 à 85 % van de jeugd gaat het gewoon goed. Deze jongeren ontwikkelen zich goed en hebben een voldoende stevig sociaal netwerk dat fungeert als een protectieve factor.
- 10 tot 15% behoort tot de groep kwetsbare jongeren. Deze jongeren hebben kans op problemen thuis, op school of met het invullen van hun vrije tijd.
- Ongeveer 5% heeft serieuze problemen. Bij deze jongeren is sprake van overlastgevend gedrag, schooluitval, verslavingsproblematiek en/of andere problemen.

In 2009 bestaat de doelgroep voor het vrijetijdsbeleid (alle drie de subcategorieën) uit circa 15.000 Utrechters in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar. Een uitgebreide beschrijving van de doelgroep vindt u in hoofdstuk 2.

### Wat is het belang van vrijetijdsbeleid voor jongeren?

Vanuit het perspectief van jongeren zelf gezien, is het van belang dat zij de gelegenheid krijgen zichzelf te ontwikkelen tot evenwichtige en goed functionerende volwassenen, die gebruik weten te maken van de in hen aanwezige talenten. Een positieve vrijetijdsbesteding kan in belangrijke mate bijdragen aan hun fysieke, psychosociale en emotionele ontwikkeling en gezondheid. Naast school en thuis kan ook het domein van de vrije tijd bijdragen aan talentontwikkeling, door jongeren te laten ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn en hen te laten oefenen met het ontwikkelen van vaardigheden als omgaan met anderen, plannen, organiseren et cetera.

### Wat is voor de samenleving het belang van vrijetijdsbeleid voor jongeren?

Ook de samenleving heeft belang bij jongeren die hun vrije tijd goed weten in te vullen en daarbij hun talenten aanspreken en ontwikkelen, zowel nu als in de toekomst. Van een vrijetijdsbeleid dat jongeren weet te 'binden en te boeien' gaat een preventieve werking uit, doordat verveling en overlast worden beperkt. Immers, ben je een leuke rap aan het opnemen of aan het voetballen, dan ben je ondertussen niet aan het 'klieren' buiten. Bovendien zorgt het ontdekken van wat je kan voor versterking van eigenwaarde. En naar de toekomst toe heeft de maatschappij als geheel er uiteraard ook belang bij, dat de huidige generatie opgroeit tot evenwichtige en participerende burgers.

### Uitgangspunten voor een Utrechts vrijetijdsbeleid<sup>5</sup>

- Utrecht richt zich in haar vrijetijdsbeleid op alle jongeren. De inzet die nodig is verschilt wel per subcategorie. Voor een meerderheid van de jongeren (zo'n 80 à 85%) beperkt de gemeentelijke inzet zich tot monitoren van de match tussen vraag en aanbod, stimuleren van aanbieders om in te springen op geconstateerde lacunes en vergroten van de bekendheid van het beschikbare aanbod. Een intensievere inzet plegen we voor de circa 15 à 20% (voor wat betreft hun ontplooiing) kwetsbare jongeren in de stad.
- Utrecht kiest voor een positieve insteek van het vrijetijdsbeleid. Dat wil zeggen, een vrijetijdsbeleid dat gericht is op het vergroten van de kansen van jongeren, op het stimuleren en ondersteunen van een vernieuwend aanbod dat aansluit bij de Utrechtse jongerencultuur en op het stimuleren van positieve communicatie.
- Vrijetijdsaanbod is er voor jongens én meisjes. We willen dat jongens en meisjes evenredig deelnemen aan het vrijetijdsaanbod en dezelfde kansen hebben.
- Financiële drempels die deelname aan het Utrechtse vrijetijdsaanbod belemmeren slechten we zoveel mogelijk. We streven ernaar dat jongeren uit minder draagkrachtige gezinnen even vaak en aan dezelfde vrijetijdsactiviteiten deel kunnen nemen als andere jongeren.
- Een integraal vrijetijdsaanbod voor jongeren omvat een evenwichtig aanbod van sport, cultuur, welzijn, en andere componenten zoals scouting en vernieuwende initiatieven uit de stad binnen of op het snijvlak van deze domeinen. Welzijnswerk/jongerenwerk heeft een belangrijke rol als het gaat om de benadering en activering van kwetsbare jongeren, maar waar het gaat om talentontwikkeling bij deze groep is ook sport en cultuur van groot belang.
- Vrijwilligerswerk, ook door jongeren, vinden we in Utrecht belangrijk. Het past bij de wens om jongeren te activeren en hen te helpen hun talenten te ontwikkelen.
- In overeenstemming met de wens om jongeren te activeren en eigen initiatief te stimuleren willen we in Utrecht nadrukkelijk de mogelijkheid open houden om jongeren met goede initiatieven gebruik te laten maken van een ruimte in zelfbeheer. Uitgangspunten daarbij zijn dat er altijd sprake is van medegebruik, een vorm van begeleiding en duidelijke afspraken.

### Signaleren en benutten van kansen

Gemeente en maatschappelijke 'vrijetijdspartners' kiezen voor een positieve insteek in beleid, uitvoering en communicatie, gericht op het signaleren en benutten van kansen en mogelijkheden. Dit geldt zowel:

- voor de manier waarop we jongeren benaderen: activerend en gericht op talentontwikkeling, participatie en verantwoordelijkheidsbevordering van jongeren;
- voor de manier waarop we vrijetijdsaanbod realiseren: door het benutten van initiatieven, mogelijkheden en kansen die zich voordoen in de praktijk;
- als voor de wijze van communiceren: met de aandacht gericht op aansprekende vrijetijdsactiviteiten en jongeren die een positieve voorbeeldfunctie weten te vervullen.

### Gedifferentieerde doelgroep en vraag vergt gedifferentieerd aanbod en maatwerk

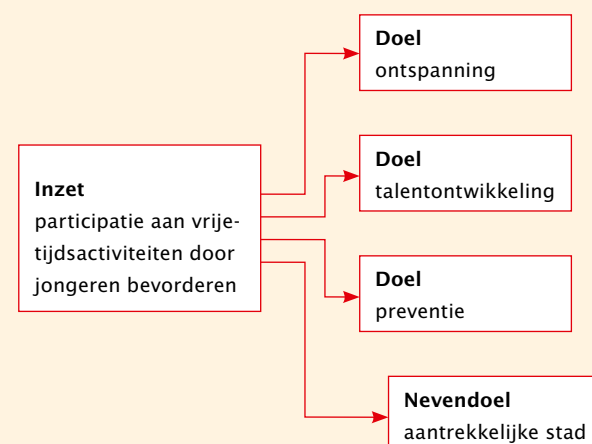
Jongeren vormen geen homogene groep, maar zijn heel divers, net als de rest van de Utrechtse bevolking. Van 'brugpiepers' tot (bijna) volwassenen, meisjes en jongens, laag en hoog opgeleid, opgroeiend in arme en rijke gezinnen, braaf en lastig, gehandicapt en niet gehandicapt, van allochtone of Nederlandse afkomst, uit gebroken en hele gezinnen, teruggetrokken of juist heel extravert en aanwezig. Zij vergen dus ook een gedifferentieerde benadering en een gedifferentieerd aanbod. De meeste jongeren vinden – al dan niet met hulp van hun ouders – hun eigen weg, hebben financieel makkelijk toegang tot al het aanbod, ook het commerciële en hebben weinig ondersteuning nodig vanuit de gemeente en/of maatschappelijke instellingen in de stad. Anderen moeten een eindje op weg geholpen worden: op ideeën gebracht, bekend gemaakt met, met zachte hand toegeleid, financieel ondersteund.

De inzet voor participatie binnen het vrijetijdsaanbod is daarom algemeen waar dat kan, en specifiek waar dat moet. We streven in principe naar toeleiding naar regulier aanbod, maar realiseren ons ook dat voor bepaalde groepen, als de problematiek of behoeften hiertoe aanleiding geven, (tijdelijk) apart aanbod nodig kan zijn. We werken daarbij gestuurd vraaggericht én bieden soms ook actief activiteiten aan om jongeren op ideeën te brengen en met hen in contact te komen.

<sup>5</sup> Vrije tijd zien we in deze nota als de tijd waarin jongeren echt vrij zijn. Dus na aftrek van de tijd die zij besteden aan school- en werkgerelateerde zaken zoals bijbaantjes en huiswerk(begeleiding).

## 1.2 Doelen: ontspanning, talentontwikkeling en preventie

De hoofdoelen voor het Utrechtse vrijetijdsbeleid voor jongeren zijn: ontspanning, (talent)ontwikkeling en preventie. Een nevensdoel is een aantrekkelijke stad. Deze doelen bereiken we onder andere door in te zetten op de deelname van jongeren aan vrijetijdsactiviteiten. Natuurlijk zijn er ook andere aspecten die bijdragen aan het doelbereik, denk aan de deelname van jongeren aan scholing, werk en het democratisch proces. Binnen het integrale jeugdbeleid wordt deze overlap en kruisbestuiving zo veel mogelijk benut en waar nodig versterkt.



De beoogde effecten van het gemeentelijk vrijetijdsbeleid voor jongeren zijn:

- dat jongeren zich bezig houden met kunst, cultuur, sport en vermaak;
- dat jongeren opgroeien tot fysiek, psychosociaal en emotioneel gezonde volwassenen die meedoen in de samenleving;
- dat verveling en overlast worden beperkt.

“Cruciaal is dat het er om gaat, dat je in je vrije tijd je passies kunt beleven... het gaat erom dat iets mag, niet moet.”

### Ontspanning

In tegenstelling tot de professionals (die meer de nadruk leggen op 'ontwikkeling') leggen jongeren zelf het accent vooral op ontspanning, hetgeen gezien de leeftijdsfase waarin zij verkeren ook niet zo verwonderlijk is.

Naast school en andere verplichtingen hebben jongeren het recht op vrije tijd. Tijd waarbinnen zij zelf bepalen of en wat ze willen ondernemen om zich te kunnen ontspannen. Dit recht is zelfs officieel vastgelegd in het (in 1985 door Nederland geratificeerde) VN-Verdrag voor de 'Rechten van het kind'.<sup>6</sup>

Wanneer we het hebben over ontspanning gaat het vooral over 'dingen doen waar je plezier in hebt' en over het vrijwillige karakter van vrije tijdsinvulling. Of, in de woorden van een geconsulteerde maatschappelijke partner: "‘Ontspanning’ kan de vorm hebben van televisiekijken of chillen met je vrienden, maar kan ook betekenen dat je je enorm inspant bij bijvoorbeeld een flinke voetbaltraining."

Uit de gesprekken met jongeren blijkt dat ze zich veelal prima zelf kunnen ontspannen en dat de gemeente op dit vlak dus geen extra aanbod hoeft te creëren.

Jongeren brengen veel tijd door met vrienden, waarbij een jongere vaak deelneemt aan verschillende vriendengroepen. Met de ene groep gaat men sporten, met de andere gaat men na schooltijd in de stad wat slenteren. Uit relevante literatuur<sup>7</sup> blijkt dat het van belang is dat jongeren dingen met elkaar ondernemen waarbij er sprake is van gemeenschappelijke belangen en interesses. Bijvoorbeeld de voorkeur voor een bepaalde zanger of sport. Het is dus zaak te zoeken naar leuke en gemeenschappelijke interessegebieden en het creëren van plekken en activiteiten waar ze elkaar kunnen treffen.

<sup>6</sup> De VN heeft met kinderen hier deze leeftijdsgroep tot 18 jaar op het oog, een iets andere definitie dus dan die verder in deze nota gehanteerd wordt.

<sup>7</sup> Ontmoetingsactiviteiten: wat werkt? Afdeling Bestuursinformatie, november 2007

### Talentontwikkeling

Jongeren moeten kansen krijgen **zelf** hun interesses en hun talenten te ontdekken en tot bloei te laten komen. Hierbij gaat het niet zozeer om toptalent maar om 'excellentie op ieder niveau'.<sup>8</sup> Een belangrijk deel van de ontwikkeling van jongeren vindt plaats door opvoeding binnen het gezin en op school. Maar ook na school, in de vrije tijd, ontwikkelen jongeren zich: door muziekonderwijs, hobby's, sporten, het organiseren van een festival of het volgen van een cursus.

De geconsulteerde instellingen (zowel sport-, cultuur-, welzijn- als onderwijsinstellingen) benadrukken het hierboven genoemde belang van talentontwikkeling en participatie. Ook het recente rapport van de Visitatiecommissie Jongerenwerk zit sterk op deze lijn en noemt het begeleiden van jongeren naar 'participerend burgerschap' als belangrijk doel. Een kijkje bij beleidsnota's van andere steden leert, dat ook elders in het land het accent in het vrijetijdsbeleid steeds meer verschuift naar talentontwikkeling. Dit is bijvoorbeeld het geval in Amsterdam. Stadsbreed heeft het vrijetijdsbeleid daar twee doelstellingen: talentontwikkeling en preventie van overlast.<sup>9</sup>

Ook wordt breed het belang van bijbrengen van eigen verantwoordelijkheid benadrukt: tegenover het ondersteunen en faciliteren van jongeren om hun wensen en ambities waar te maken moet ook iets staan vanuit de jongere zelf: een bereidheid om in welke vorm dan ook iets 'terug te doen', of dit nu is het helpen verven van een ruimte, mentor zijn voor jongere kinderen, de winkeliersvereniging meehelpen hun centrum te bewaken of wat dan ook. Ook dit past in een aanpak waarin jongeren serieus worden genomen en kan hun eigenwaarde helpen groeien doordat ze waardering krijgen voor wat ze doen. In de praktijk blijkt dit principe ook echt te werken, zo geven verschillende vrijetijdsaanbieders (sport, cultuur, welzijn) aan:

“Jongeren vinden het leuk ergens op aangesproken te worden, het wordt daarvoor ook minder vrijblijvend, belangrijker, ze hebben het gevoel voor vol aangezien te worden.”

<sup>8</sup> Gesprek VSU

<sup>9</sup> Jeugdbeleid in Amsterdam, Rekenkamer Stadsdelen, 2008

“Zoek hoe je uit jongeren kunt halen wat er inzit, ze kunt bevestigen, stimuleren.”

Vormen van (jongeren)voorzieningen in zelfbeheer en participatie in de Utrechtse Jongeren denktank U-shake (die gevraagd en ongevraagd advies geven over voor jongeren belangrijke thema's) zijn andere manieren waarop de gemeente jongeren wil stimuleren tot een actieve houding en eigen verantwoordelijkheid, kortom tot participierend burgerschap.

### Preventie

Van de inzet op participatie van jongeren, gaat ook een duidelijk preventieve werking uit. Deze preventieve werking is tweeledig:

- 1 Veiligheid
- 2 Voorbereiding op de toekomst

**Ad 1** In Utrecht wonen jongeren met een verschillende culturele, etnische of religieuze achtergrond. De gemeente wil investeren in sociale cohesie tussen verschillende groepen, wat er vervolgens toe kan leiden dat burens en stadsgenoten zich veiliger en prettiger voelen.<sup>10</sup> 'Echte' contacten tussen mensen kunnen immers helpen om angst en onzekerheid die gepaard gaat met onbekendheid te reduceren en kunnen zorgen voor een verrijking van de eigen leefwereld door kennismaking met andere gewoonten, opvattingen et cetera. Daarnaast heeft de inzet op participatie ook een ander effect op het gebied van veiligheid: wanneer je actief bezig bent in je vrije tijd, heb je geen tijd meer over om rond te hangen of overlast te veroorzaken voor omwonenden.

**Ad 2** Door nu actief te zijn in je vrije tijd, kom je als jongere in contact met mensen, vakgebieden, hobby's die een inspiratie of opstapje kunnen zijn voor je latere loopbaan en leer je vaardigheden die je dan van pas kunnen komen. In het licht van de verwachte toename van jeugdwerkloosheid de komende jaren door de economische crisis, krijgt deze doelstelling nog eens extra gewicht mee. Naast maatregelen gericht op maximale scholing en een soepele overgang naar de arbeidsmarkt (zie ook: collegeprogramma 2009-2010), is

<sup>10</sup> Nota 'Met elkaar, voor elkaar' gemeente Utrecht, DMO



het vanuit die optiek ook van belang om de komende jaren te investeren in een actief 'flankerend' beleid op het gebied van vrije tijd. Immers, naast school en thuis biedt ook dit domein volop mogelijkheden om te bevorderen dat jongeren de in hen aanwezige kwaliteiten ontdekken en ontwikkelen. Dit zorgt er ook voor dat zij vaardigheden opdoen waar zij in hun verdere leven iets aan hebben. Dit vergt wel een vrijetijdsbeleid en dito uitvoeringspraktijk die jongeren aanspreekt op hun mogelijkheden, hen activeert, stimuleert en begeleidt naar een toenemende eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid.

#### Aantrekkelijke stad

Het vrije tijdsbeleid draagt bij aan Utrecht als aantrekkelijke stad om te wonen, werken en recreëren, zowel voor volwassenen als voor jongeren. Componenten van een aantrekkelijke stad op dit gebied zijn onder andere:

- De aanwezigheid van een divers en makkelijk toegankelijk vrijetijdsaanbod;
- De mogelijkheid voor toptalenten om naast of zelfs tijdens hun schoolloopbaan hun sportieve of culturele talenten te ontplooiën;
- De vele (culturele) festiviteiten waarin jongeren een rol spelen als vrijwilliger of als deelnemer.

## 1.3 Rollen en verantwoordelijkheden

#### Samenwerken en elkaar versterken

De gemeente werkt niet in haar eentje aan het behalen van de doelstellingen op het terrein van het vrijetijdsbeleid van jongeren. Dit doet zij samen met verschillende partners in de stad. Hierbij is het van belang dat een ieder die rol op zich neemt die past. Hierna beschrijven we de (gewenste) rol van de gemeente en die van verschillende partners. We zijn ons daarbij bewust, dat 'partners' niet één homogene groep vormen en dat de precieze invulling per partner kan verschillen.

#### Stedelijke regie en afweging

We zijn van mening dat vrijetijdsbeleid voor jongeren vraagt om een stedelijke regie en afweging, in nauwe samspraak met de wijken. Immers, jongeren in deze leeftijdsgroep zijn deels wel, deels niet (meer) gebonden aan en gericht op hun wijk. Dit gegeven vraagt om een aanbod dat enerzijds rekening houdt met de ervaring van professionals dat voor

bepaalde jongeren het aanbod heel dichtbij moet zijn (in hun wijk, op hun school) willen zij er gebruik van maken, terwijl voor andere jongeren en voor sommige voorzieningen een stedelijke of bovenwijkse insteek beter aansluit bij hun behoeften.

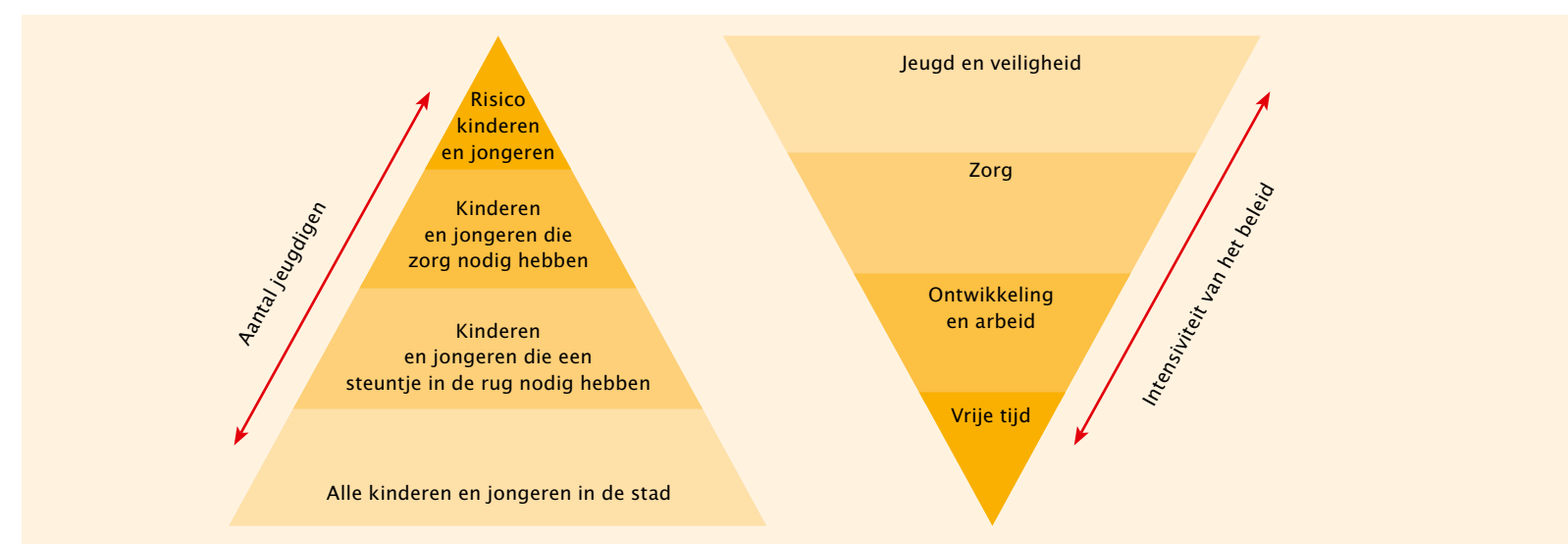
Bij de vertaling van stedelijk beleid naar uitvoering op wijkniveau willen we rekening houden met aspecten als: het aandeel jongeren in een wijk, de samenstelling van die groep jongeren in de wijk, de specifieke problemen en mogelijkheden die dit met zich meebrengt, en de aard van de wijk (nieuwbouw, beheerwijk, herstructureringswijk). Zo vragen nieuwbouwvoorzieningen deels andere inspanningen en een andere rol (bijvoorbeeld in het kader van bestemmingsplanontwikkeling) dan het incorporeren van activiteiten of voorzieningen in een bestaand gebied.

#### Gemeente: monitoren, regisseren<sup>11</sup> en faciliteren

Zoals eerder aangegeven, hoeft/zal de rol van de gemeente niet voor alle jongeren dezelfde zijn naar aard en intensiteit. De meeste jongeren ontwikkelen zich zonder al te veel problemen, groeien op in een harmonieus gezin, waarin het –ook financieel- mogelijk is om hun interesses en talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Voor deze jongeren kan de inzet van de gemeente relatief klein zijn. De inzet van de gemeente beperkt zich voor deze grootste groep jongeren vooral tot het monitoren op hoofdlijnen of er voldoende (ook commercieel) aanbod is in de stad dat aansluit op hun behoeften en wensen. Daar waar dit niet het geval is, beziet de gemeente of zij aanbieders kan stimuleren of faciliteren om de gesignaleerde leemte te dichten. Ook het ondersteunen van initiatieven van bijvoorbeeld jongeren zelf hoort hierbij. De gemeente stelt zich hierbij terughoudend op en probeert niet om zelf elke lacune te dichten, maar laat de markt zoveel mogelijk haar werk doen, bijvoorbeeld door marktpartijen bijeen te brengen. Of in specifieke gevallen via subsidiëring en via voorwaarden waaronder subsidie verleend wordt; hierbij heeft de gemeente ook een controlerende rol.

In het verlengde van de algemene monitoring zorgt de gemeente er verder voor, dat jongeren in de stad weten wat er zoal aan vrijetijdsaanbod is in de stad (zie verder in hoofdstuk 4).

<sup>11</sup> Met 'regie' doelen we hier niet op de illusoire gedachte dat vanuit één centraal punt alles te overzien zou zijn en aan te sturen valt. Het gaat veeleer om het opvangen en faciliteren van signalen en initiatieven uit de samenleving, het tot stand brengen van verbindingen, het bieden van kansen en het monitoren wat werkt en wat niet werkt.



Voor jongeren waarvoor iets extra's nodig is, streeft de gemeente ernaar om door middel van faciliteren, partijen bij elkaar brengen en/of subsidiëren, de gewenste richting te bewerkstelligen. Uitgangspunt blijft ook hier dat de gemeente niet zelf allerlei acties ter hand neemt, maar in gesprek met uiteenlopende uitvoerders in de stad beweging op gang brengt door nieuwe ideeën te bespreken, initiatieven uit de stad die hierbij passen uit te lokken, te faciliteren en te stimuleren. Ook zorgen dat er geen onneembare financiële drempels zijn voor bepaalde jongeren om te kunnen deelnemen aan het vrijetijdsaanbod behoort tot de gemeentelijke rol.

Als gemeente versterken we ook intern de samenhang tussen de verschillende vakdisciplines en diensten die zich met vrije tijd van jongeren bezig houden. We willen onder meer een gemeentebreed platform oprichten, dat gezamenlijk invulling geeft aan de in deze nota benoemde uitvoeringsrichtingen (uitgewerkt in hoofdstuk 4). Uitdaging hierbij is om de bestaande budgetten in gezamenlijk overleg te 'richten' op de gewenste resultaten.

Zoals al eerder beschreven is het 'jongeren en vrijetijdsbeleid' er, met inachtneming van de accenten die gelegd zijn, voor alle jongeren in Utrecht. Een deel van die inzet heeft daarnaast indirect ook een positief effect op het behalen van de doelen in één van de andere deelprogramma's waarin tevens intensievere en op een kleinere doelgroep gerichte activiteiten worden ingezet. Door middel van een zinvolle vrijetijdsbesteding leren jongeren bijvoorbeeld vaardigheden aan die hen helpen bij het vinden (en behouden) van een

baan (ontwikkeling en arbeidsmarkt) en werkt een zinvolle vrijetijdsbesteding preventief tegen overlast (veiligheid).

#### Partners: begeleiding, talentontwikkeling en samenwerking rond toeleiding

Voor de organisaties in de stad die het vrijetijdsbeleid in de praktijk vormgeven, betekent bovenstaande visie en insteek, dat hun rol enerzijds ligt in contactleggen met, stimuleren, activeren en begeleiden van jongeren op weg naar verantwoordelijkheid en participatie en anderzijds in het helpen ontdekken en ontwikkelen van talenten van deze jongeren. Daarvoor is een mix aan pedagogische en vakinhoudelijke kwaliteiten nodig. Pedagogisch om daadwerkelijk contact te leggen met jongeren van allerlei slag, hun vertrouwen te winnen, ze te activeren en te helpen waar dat nodig is. Vakinhoudelijk, om aanwezige talenten (op welk niveau dan ook) te 'spotten' en tot ontwikkeling helpen brengen. Dit pleit meteen voor een sterk samenhangend aanbod, waarin professionals uit verschillende organisaties elkaars mogelijkheden kennen en nauw samenwerken om jongeren op de juiste plek hun mogelijkheden 'tot bloei te laten brengen'. En voor actieve doorverwijzing of toeleiding naar de juiste organisatie, 'warme overdracht' en waar nodig inzet vanuit de ene expertise op de andere plek (zoals de jongerenwerker die zijn ervaring in het werken met 'lastige jongeren' overdraagt aan enthousiaste vrijwilligers in een sportvereniging die vooral 'verstand' hebben van voetbalcoaching).

## 2 Doelgroep

### 2.1 Afbakening doelgroep

Het Utrechtse jeugdbeleid richt zich in principe op de groep van 0 tot 24 jaar. Voor sommige beleidsvelden (zoals Sociale zaken en Werkgelegenheid) hanteren we als bovengrens 27 jaar.

We maken onderscheid tussen de leeftijdsgroepen

- 0 t/m 3 jaar, baby's, peuters en kleuters;
- 4 t/m 11 jaar, die vrijwel volledig bestaat uit basisschoolleerlingen;
- 12 t/m 17 jaar, vooral bestaand uit leerlingen van het voortgezet onderwijs;
- 18 t/m 23 jaar, jongvolwassenen. Dit is een gemengde groep. Er zitten nog leerlingen van voortgezet onderwijs bij, maar ook werkenden en in een studentenstad als Utrecht veel studenten van HBO en Universiteit.<sup>12</sup>

#### Focus op 12 t/m 17 jaar, geen harde grenzen

In de nota leggen we de focus bij de groep jongeren van 12 t/m 17 jaar, zonder deze grenzen overigens heel hard te willen trekken. Immers, jongeren ontwikkelen zich in een verschillend tempo en het vrijetijdsgedrag van sommige 10- en 11 jarigen zal al heel erg lijken op dat van hun 12- en 13 jarige leeftijdsgenoten. Ook merken vertegenwoordigers van instellingen in de stad op, dat jeugdigen in de hoogste groepen van het basisonderwijs vaak nog goed te 'verleiden' zijn tot meedoen aan vrijetijdsactiviteiten, terwijl dit voor de oudere jeugd niet meer vanzelfsprekend is. Het is dus de kunst om jeugdigen in een vroeg stadium te interesseren en hen daarna 'mee te nemen en vast te houden'. Verschillende instellingen benadrukken daarom het belang van een 'doorgaande lijn' vanuit het kindwerk/activiteiten naar het jongerenwerk/activiteiten voor jongeren. Utrechts beleid voor de groep jonger dan 12 jaar ligt onder meer vast in andere aanpakken, zoals 'de Brede School'.

Voor de groep 18 t/m 23-jarigen hebben gemeenten in het algemeen een veel beperktere rol bij het aanbieden van vrijetijdsactiviteiten dan voor de 12 t/m 17 jarigen. Dit geldt ook voor Utrecht. In de Utrechtse Inwonersenquête (Bestuursinformatie) zien we een hoge sport- en cultuurdeelname (niet alleen passief maar ook qua eigen beoefening) in het vrijetijdsgedrag van deze 18-23 jarigen. Voor de vele studenten

<sup>12</sup> Voor de totale groep hanteren we de overkoepelende term 'jeugd'. 0 t/m 11 jarigen duiden we ook wel aan als 'kinderen' en vanaf 12 jaar hanteren we de term 'jongeren'.

in de stad geldt bovendien dat zij gebruik kunnen maken van het uitgebreide verenigingsleven in Utrecht. Het lijkt er dus op dat het gros van deze groep op eigen kracht haar weg weet te vinden naar het beschikbare vrijetijdsaanbod. De vraag is of dit ook geldt voor de niet-studerenden in de leeftijdsgroep 18 t/m 23 jaar. Op dit moment richt de gemeentelijke inspanning voor deze groep zich vooral op onderwijs, startkwalificaties en toeleiding tot de arbeidsmarkt. Ondanks de focus in deze nota op de groep 12 t/m 17 jaar, vallen jongeren uit de leeftijdsgroep 18 t/m 23 jaar die moeite hebben hun eigen weg te vinden, wat ons betreft dan ook niet buiten de reikwijdte van deze nota.

De focus leggen we echter bij de groep 12 t/m 17 jarigen, diegenen die het kindwerk ontgroeid zijn en hun eerste schreden zetten op het pad naar volwassenwording. Wat doen zij en wat willen zij graag doen in hun vrije tijd en hoe kan de gemeente hen daarbij ondersteunen? Binnen deze groep maken we een onderscheid tussen jongeren met wie het over het algemeen goed gaat en jongeren die meer stimulans of hulp nodig hebben.

### 2.2 Omvang en ontwikkeling doelgroep

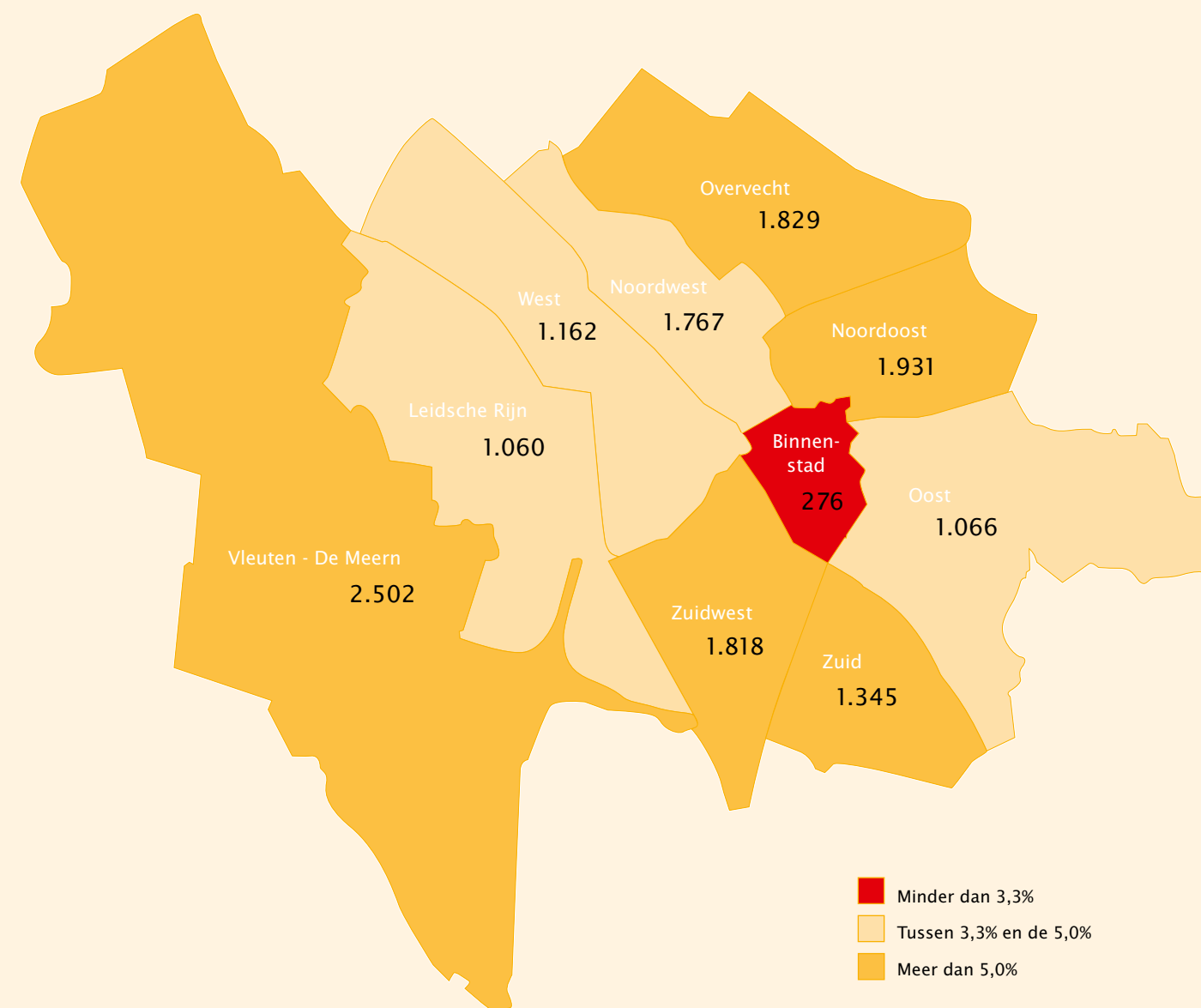
#### Bijna 15.000 Utrechtse jongeren van 12 t/m 17 jaar

Op 1 januari 2009 telt Utrecht 92.657 jeugdigen van 0 tot 24 jaar. Hiermee behoort 30% van de stadsbevolking tot de jeugd. 14.756 jongeren behoren tot de leeftijdsgroep van 12 t/m 17 jaar, 4% van de bevolking dus.<sup>13</sup> Een leeftijdsfase waarin zij zich ontwikkelen van kind tot (bijna) volwassene, in de puberteit raken en op allerlei fronten experimenteren en ontdekken wie zij zijn. De meeste jongeren brengen in deze periode een flink deel van hun tijd door op school en - in mindere mate - met werk. Daarnaast rest hen, na aftrek van huiswerk, slapen, eten en persoonlijke verzorging, gemiddeld zo'n zes uur vrije tijd per dag (inclusief vakantie en weekend).<sup>14</sup> In deze vrije tijd doen jongeren uiteenlopende dingen: ze ontspannen zich, sporten, maken muziek, gaan met vrienden of vriendinnen op stap, doen cursussen, zitten achter de computer (om bijvoorbeeld te chatten of te gamen), kijken tv, doen niets of vervelen zich.

<sup>13</sup> Bestuursinformatie (cijfers per 1-1-2009)

<sup>14</sup> CBS/Polis 2003 en SCP, TBO 2005

Spreiding van jongeren (12 t/m 17 jaar) over de wijken in de stad



Absoluut gezien telt Vleuten-De Meern van alle Utrechtse wijken het grootste aantal 12 t/m 17 jarigen (ruim 2.500). Ook Noordoost, Overvecht, Zuidwest en Noordwest herbergen grote aantallen jongeren in deze leeftijdsgroep. In de Binnenstad wonen de minste jongeren.



### Verwachte ontwikkeling doelgroep tot 2025

Volgens de nieuwste prognose van Bestuursinformatie van maart dit jaar, valt de komende vijf jaar een groei met zo'n 2.500 jongeren (12 t/m 17 jaar) te verwachten en voor het komend decennium een toename met circa 5.000 jongeren in deze leeftijdsgroep. Nog iets verder weg, in 2025, komt hun aantal inmiddels boven de 20.000 en telt de stad ruim 21.000 jongeren van 12 t/m 17 jaar.<sup>15</sup>

<sup>15</sup> Zie bijlage B voor complete prognose 0 t/m 17-jarigen per wijk en voor de stad als totaal (maart 2009, Afdeling Bestuursinformatie, gemeente Utrecht).

### Vleuten-De Meern blijft koploper, Leidsche Rijn grote groeier

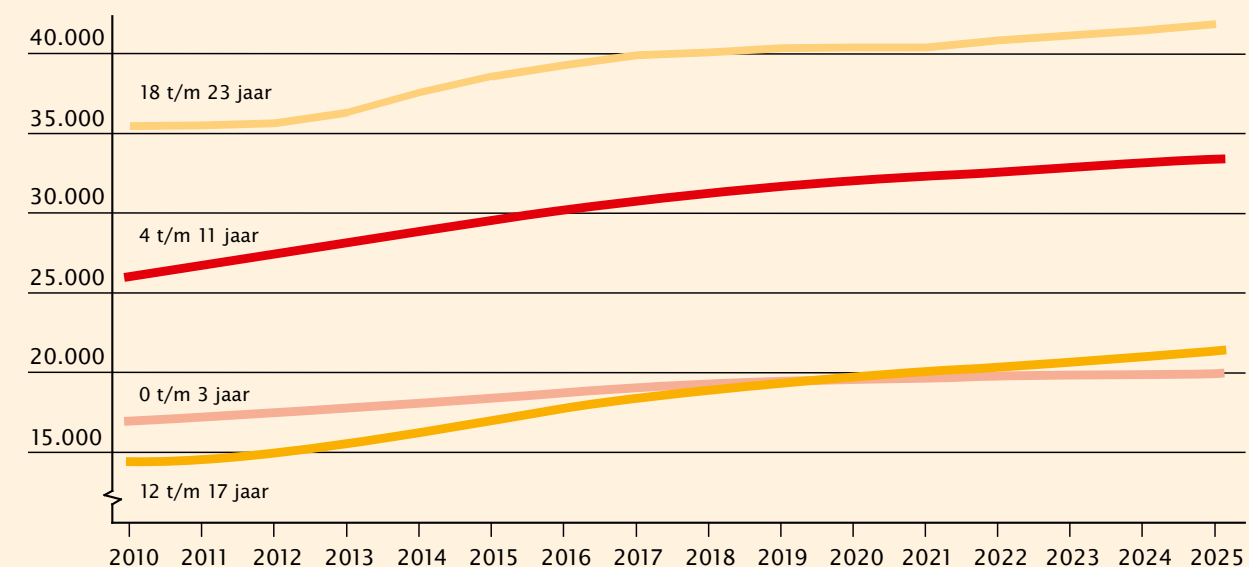
Vleuten-De Meern, dat nu al het grootste aantal jongeren in deze leeftijdscategorie telt, behoudt deze koppositie ook de komende jaren en groeit door naar een verwachte kleine 5.000 12 t/m 17 jarigen in 2025. Noordoost, in 2010 nog tweede qua aantal 12 t/m 17 jarigen, moet deze plek in 2015 en daarna afstaan aan grote groeier Leidsche Rijn: het aantal 12 t/m 17 jarigen verdrievoudigt in deze wijk ruim van 1.200 tot 3.800 in 2025.

Andere wijken die relatief hard groeien (voor wat betreft deze leeftijdsgroep) zijn Oost, Overvecht, Binnenstad en Zuidwest. In de Binnenstad gaat het overigens absoluut gezien ook in de toekomst slechts om kleine aantallen (335 in 2025).

In de nieuwste prognose (Bestuursinformatie, maart 2009) is nog geen uitsplitsing naar etniciteit beschikbaar.

Gegevens op basis van de vorige prognose (2008) laten zien dat in 2015 naar verwachting de groep 'overige niet-westerse' jongeren het meest gegroeid zal zijn, gevolgd door Utrechtse jongeren van Marokkaanse herkomst. Vooral binnen de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar wordt volgens deze prognose een sterke stijging van jongeren van een overige niet-westerse herkomst verwacht (ruim 50%).

### Lijngrafiek ontwikkeling jeugd als totaal, 12 t/m 17 jaar als totaal



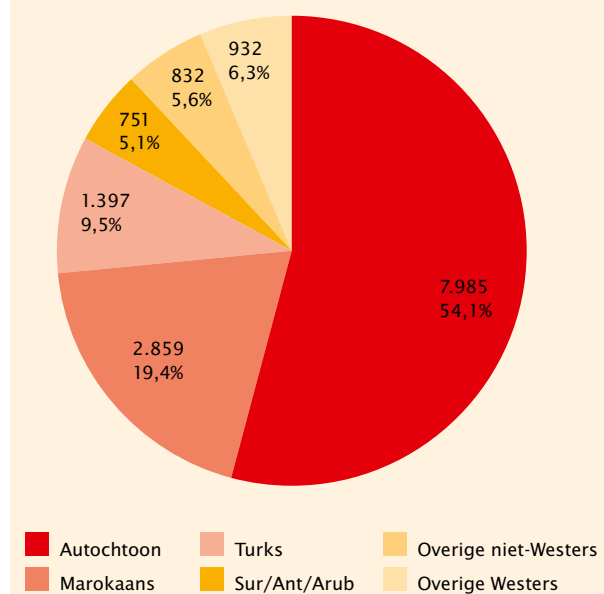
Bron: afdeling Bestuursinformatie, 2009

## 2.3 Samenstelling doelgroep

**Kleine helft 12 t/m 17 jarigen is van allochtone afkomst**  
54% van de jongeren van 12 t/m 17 jaar zijn van autochtone afkomst, voor 46% van de jongeren in deze leeftijdscategorie geldt dat zichzelf of tenminste één van hun ouders een niet-Nederlandse herkomst hebben.

Na de autochtone jongeren zijn de Marokkaanse jongeren de grootste groep (19% van alle 12 t/m 17 jarigen), de groep met een Turkse herkomst is circa de helft kleiner en de groep met een Surinaams/Antilliaanse herkomst is nog weer de helft kleiner. Ook zijn er substantiële groepen jongeren met een overige Westerse of niet-Westerse afkomst. Zie onderstaand diagram voor de verdeling.

### Afkomst 12 t/m 17 jarigen



		Totaal
1	Autochtoon Nederlands	7.985
2	Marokkaans	2.859
3	Turks	1.397
4	Surinaams/Antilliaans/Arubaans	751
5	Overige niet-Westers	892
6	Overige Westers	932

### Iets meer jongens dan meisjes onder 12 t/m 17 jarigen

In de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar zijn jongens licht oververtegenwoordigd (51% versus 49% meisjes), dit geldt voor vrijwel alle herkomstgroepen (en geeft overigens een heel ander beeld voor de groep van 18-23, waar meisjes sterk in de meerderheid zijn. Dit komt door de enorme aanwas van (vrouwelijke) studenten in deze leeftijdsgroep).

### Opleidingsniveau: ruim helft volgt HAVO/VWO-opleiding

54% van de jongeren van 12 t/m 17 jaar volgt een opleiding op minimaal HAVO-niveau.

46% (bijna 5.200 Utrechtse leerlingen) volgt een VMBO-opleiding of praktijkonderwijs<sup>16</sup>.

Van de 1.221 gymnasiasten zijn er ruim 300 van allochtone herkomst, oftewel 26%. Bij het praktijkonderwijs is 64% van de leerlingen van allochtone herkomst.

### Ruim 3.000 jongeren in gezin met maximaal U-pas inkomen

Over de inkomensituatie van de gezinnen waarin jongeren van 12 t/m 17 jaar wonen valt een indicatie te verkrijgen uit de cijfers van de U-pas. Huishoudens met een inkomen tot maximaal 125% van het sociaal minimum kunnen voor alle leden van het gezin een U-pas aanvragen waarmee ze korting kunnen krijgen op allerlei zaken. Op 1 januari 2008 beschikten in totaal 4.400 Utrechtse gezinnen met thuiswonende kinderen over zo'n U-pas. Van de in totaal 8.860 betrokken kinderen, ging het om 3.130 jongeren van 13 t/m 17 jaar.

Een andere indicatie geeft SCP-onderzoek naar armoede<sup>17</sup>. Landelijk zien we dat 9,1% van de kinderen behoort tot een huishouden met een inkomen onder de door het SCP bepaalde armoedegrens. Het percentage is met name hoog onder eenoudergezinnen, waar ook de meeste langdurige armoede voorkomt. Het is logisch te veronderstellen, dat dit aandeel in Utrecht hoger ligt, gezien de oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen in de stad in vergelijking met Nederland. In Utrecht groeit bijna één op de drie jongeren (4.686, 32%) in de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar een eenoudergezin.

<sup>16</sup> Cijfers schooljaar 2007/2008, per 1-10-2007, afdeling Onderwijs. Recentere gegevens nog niet beschikbaar bij het schrijven van deze nota.

<sup>17</sup> Soede 2006



## 2.4 Vergelijking Utrecht - andere grote steden

Utrecht is een jonge stad. Zoals gezegd is 30% van de Utrechtse bevolking jonger dan 24 jaar. In vergelijking met de andere G4, Rotterdam, Amsterdam en Den Haag, is dat redelijk hoog. De universiteit en hogescholen trekken veel studenten en door de ontwikkeling van Leidsche Rijn wordt de komende jaren een sterke toename van gezinnen met kinderen verwacht. Utrecht verjongt de komende jaren dus ook nog eens. Utrecht is overigens niet de 'jongste' stad van het land, zoals blijkt uit onderstaande tabel.<sup>18</sup> Groningen en Almere tellen respectievelijk meer studenten en meer kinderen tussen 4-11 jaar.



**30%**  
van de Utrechtse bevolking  
is jonger dan 24 jaar

### Vergelijking met andere steden

#### Leeftijdverdeling van jongeren van een aantal gemeenten, cijfers per 01-01-2008

	4 t/m 11	12 t/m 17	18 t/m 23	Totaal 4 t/m 23	Totale bevolking
Amsterdam	8,1%	5,5%	8,2%	21,9%	747093
Rotterdam	8,8%	6,7%	8,6%	24,1%	582951
Den Haag	9,2%	6,5%	7,6%	23,2%	475681
Utrecht	8,2%	5,0%	12,0%	25,2%	294737
Eindhoven	8,2%	6,0%	8,3%	22,5%	210333
Groningen	6,7%	4,7%	17,1%	28,5%	182484
Almere	12,1%	8,9%	7,8%	28,7%	183270

We zien dat Utrecht voor het aandeel 12 t/m 17 jarigen in haar bevolking niet extreem hoog scoort. Met name Rotterdam, Den Haag en Almere scoren hoger.

<sup>18</sup> De cijfers zijn van een peiljaar eerder, om die reden wijken de Utrechtse cijfers in deze tabel iets af van de bovengesprenteerde gegevens per 1-1-2009.





## 3 Stand van zaken beleid, vraag & aanbod

### 3.1 Stand van zaken beleid

**Nog geen overkoepelend beleid, bevorderen participatie belangrijk geacht**

Hoewel er in Utrecht al ontzettend veel gebeurt op het gebied van vrijetijdsbesteding voor jongeren, bestaat er op dit moment nog geen overkoepelend beleid dat hier specifiek op is gericht. Deze nota is bedoeld als een eerste stap om deze lacune te dichten.

Er bestaan overigens wel enkele beleidskaders die (mede) iets zeggen over de vrijetijdsbesteding van jongeren. De belangrijkste zaken hieruit worden hier besproken en nemen we waar mogelijk ook mee als uitgangspunt in de huidige nota.

Het beleidskader Jeugdbeleid 2004-2007, waarop ook het huidige jeugdbeleid gestoeld is, wijdt geen aparte paragraaf aan vrije tijd. Wel benadrukt de nota het belang van een zinvolle vrijetijdsbesteding en van bevordering van 'meedoen in de samenleving'.

Ook het recente rapport van de Visitatiecommissie Jongerenwerk<sup>19</sup> pleit voor deze bevordering van het meedoen van jongeren in de samenleving. De Winter e.a. constateren dat het accent in beleid en uitvoering van het jongerenwerk de laatste jaren sterk is komen te liggen op overlastbestrijding en de aanpak van incidenten.

**Visitatiecommissie jongerenwerk en consultatieronde: accent op positieve insteek**

De commissie constateert dat er in het jongerenwerk een verschuiving is van activiteiten op het gebied van vorming, participatie en vrijetijdsbesteding naar preventie en hulpverlening. Ook signaleert zij dat gemeenten zich inmiddels aan het bezinnen zijn of dit een goede uitwerking is van het jongerenwerk in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, waar ook het jeugdbeleid onder valt. Die wet legt het accent immers vooral bij bevordering van participatie van burgers waaronder jeugd. Zo heeft de gemeente Amsterdam inmiddels gekozen voor brede talentontwikkeling als doelstelling van onder andere het jongerenwerk.<sup>20</sup> Ook de maatschappelijke partners blijken – zoals eerder gemeld – sterk geporteerd voor een soortgelijke omslag en willen talentontwikkeling (meer dan nu) centraal stellen in het vrijetijdsbeleid voor jongeren.

<sup>19</sup> 'Jongerenwerk verbindt', Prof. M. de Winter e.a., 2009

<sup>20</sup> Jeugdbeleid in Amsterdam, rekenkamer Stadsdelen, 2008

**“Het organiseren van festivals en andere activiteiten gebeurt voor en door jongeren. Zij krijgen een rol in het organiseren, de redactie, PR, productie... op die manier ontwikkelen zij hun talenten en leren ze verantwoordelijkheden te dragen en dingen te organiseren.”**

Er gebeurt ook al veel, zoals bovenstaand citaat illustreert.

**Cultuurbeleid jongeren**

Enkele mooie voorbeelden waarin activiteiten gericht op de vrijetijdsbesteding van jongeren een duidelijke focus hebben op talentontwikkeling zijn afkomstig uit de beleidsnota 'De Ontdekking van Utrecht. Actieplan Cultuur 2008-2018'. Verder vallen jongeren ook binnen de hoofdlijn 'Wijk en wereld', waarbij het gaat om cultureel ondernemerschap in de wijk, cultuurparticipatie, diversiteit en internationalisering. De ondersteuning en stimulering van amateurkunst valt bijvoorbeeld onder deze hoofdlijn. Daarnaast is in de nota 'De ontdekking van het creatief vermogen' het Programma Cultuurparticipatie uitgewerkt. Hierin zijn onder andere talentontwikkeling en cultuureducatie speerpunten.

**Sportbeleid jongeren**

In het beleidsplan Sport 2007-2010, 'Sport in het Hart!' is het volgende over jongeren terug te vinden (het gaat hierbij om een iets ruimere doelgroep, van 12 t/m 21 jaar):  
**'Sport bereikbaar maken'**: De ervaring leert dat toeleiding als resultaat heeft, dat bij de verenigingen meer kinderen en jongeren binnenkomen, die niet gewend zijn aan de spelregels bij een vereniging en voor wie meer begeleiding nodig is. Door sportjongerenwerkers hierin een rol te laten spelen realiseren we een warme overdracht van deze jongeren naar de vereniging. Via de Sport-U pas krijgt de jeugd de mogelijkheid om kennis te maken met verschillende sporten.



**'Meedoen allochtone jeugd door sport'**: Op basis van het collegeprogramma 2006-2010 'Utrecht voor elkaar' participeren we met negen sportbonden in het rijksprogramma Meedoen Allochtone Jeugd door Sport (MADS). Sporten betekent meedoen, erbij horen, talent benutten, elkaar ontmoeten en van elkaar leren. De kansen van sport voor de vergroting van achterblijvende sportdeelname en geringe verenigingslidmaatschap van allochtone jeugd worden onvoldoende benut. MADS wil hier iets aan doen en werkt onder andere actief aan meedoen van allochtone meiden aan sport in verenigingsverband.

**'Optimale wisselwerking topsport en breedtesport'**: Topsport en breedtesport zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar wederzijds. Topsporters en topsportevenementen zijn van groot belang als het gaat om sportstimulering in Utrecht. De voorbeeldfunctie van topsporters is belangrijk voor de jeugd. We zullen dan ook voor elke kernsport minimaal één aansprekende ambassadeur benoemen die zich sterk maakt om meer jongeren in Utrecht sportief actief te krijgen. Ook in dit beleidskader zien we dus talentontwikkeling terug als belangrijke rode draad. Het actieplan Welzijnsaccommodatiebeleid van 2008 noemt als speerpunt, dat er meer inzicht in- en overzicht moet komen over zowel de vraagkant als de aanbodkant met betrekking tot welzijnsaccommodaties. Wensen van jongeren (en ouderen) naar ruimtes voor zelfbeheer maken hiervan onderdeel uit. Een in te stellen 'Makelpunt Welzijnsaccommodaties' moet inzicht gaan geven in zowel de vraag- als de aanbodkant en deze met elkaar verbinden. Uitvoering van het actieplan is gepland vanaf 2009.

### 3.2 Wat weten we over vraag en aanbod?

#### 3.2.1 Wat is er bekend over de vraag?

Een aantal bronnen geeft informatie over waar jongeren uit de doelgroep van deze nota behoefte aan hebben als het gaat om hun vrijetijdsbesteding. Informatie vinden we onder andere in de jeugdmonitor 2008 (onder jongeren uit de eerste en derde groep van het Voortgezet Onderwijs) en in de recent gehouden Quick Scan Leidsche Rijn (2008). Een gesprek van U-shake meiden met wethouder Jeugd in 2008 en een raadsinformatieavond over de vraag van allochtone meiden in 2008 geeft zicht op wensen vanuit deze deelgroep. Maar om te beginnen biedt de recente raadpleging van U-shake jongeren die we specifiek organiseerden voor deze nota de nodige aanknopingspunten.

**U-shake raadpleging 2009: genoeg aanbod, randvoorwaarden belangrijk**

Een van de belangrijkste conclusies is dat de ondervraagde jongeren eigenlijk vinden, dat er genoeg te doen is in de stad. Ze missen niet meteen voorzieningen of activiteiten en zijn eigenlijk heel tevreden met het huidige aanbod. Ook zijn ze voor hun eigen gevoel redelijk goed op de hoogte van wat er allemaal te doen is in de stad. Wel geven ze aan bepaalde activiteiten te missen, omdat de informatievoorziening nu nog te versnipperd is. Ook is het niet altijd duidelijk welke informatie de juiste is en hebben veel jongeren last van 'information overload'. Ze missen een duidelijke plek waar ze informatie kunnen krijgen waarvan ze weten dat die betrouwbaar is en ontvangen die informatie graag 'op maat': dus het liefst specifieke informatie over activiteiten die zij leuk vinden. Een gemeentelijke jongerenwebsite en een fysieke plek waar jongeren terecht kunnen voor informatie en met vragen (zie verder in hoofdstuk 4), zijn oplossingen die zij hiervoor aandragen.

De ondervraagde jongeren brengen de meeste tijd door met hun 'hobby's' televisie kijken en computeren, al vinden de meeste jongeren het ook erg belangrijk tijd met hun vrienden door te brengen. Of ze dit nou 'hangen' noemen of niet, ze vinden het leuk en belangrijk om sociale dingen te doen. Op de vraag wat ze eventueel toch nog missen, noemen jongeren onder meer: meer festivals en feesten in de buurt of in de stad; zo leren ze sneller andere jongeren en buurtgenoten



kennen. Sporten is voor de meesten ook een favoriete tijdsbesteding, al hangt wat ze doen wel af van de kosten, motivatie en de beschikbaarheid van de specifieke sporten. Ook is vrije tijd nog wel duur voor de meeste jongeren. Vooral de lidmaatschappen van (sport)verenigingen worden als te duur ervaren. Gratis activiteiten zijn dan ook het meest populair. De vervoerskosten worden ook bij de kosten voor vrije tijd gerekend. Deze moeten immers nog worden opgeteld bij de kosten van de activiteit. In sommige gevallen bepaalt de locatie van een activiteit dan ook of de jongeren er wel of geen gebruik van maken; als het te ver weg is, dan is het dure kaartje voor de bus een grote drempel. Deze drempel is echter niet onoverkomelijk; als vrienden er ook naartoe gaan of de activiteit erg geliefd is, dan hebben de jongeren de kosten er wel voor over.<sup>21</sup>

<sup>21</sup> Bij deze raadpleging is gekozen voor een kwalitatieve insteek. In totaal 72 jongeren hebben hun mening en ideeën gegeven en er heeft een groeps gesprek plaatsgevonden. Het U-shake traject is echter geen volledig representatief en kwantitatief onderzoek, waarbij harde uitspraken te doen zijn over hoeveel Utrechtse jongeren iets vinden. Door de gemengde samenstelling van de U-shake raadpleging is wel een breed beeld verkregen van wat er leeft onder jongeren in de stad. De verkregen informatie sluit ook aan bij het beeld uit andere bronnen, zoals de Jeugdmonitor. Bijlage bevat het complete rapport 'Veel te doen, weinig informatie'.

### Jeugdmonitor 2008: mediagebruik en sporten scoort hoog bij de doelgroep

Zoals elders gemeld, blijkt uit landelijke gegevens (o.a. CBC/POLS, 2003), dat jongeren circa 6 uur vrije tijd per dag te besteden hebben. Hoewel niet iedere jongere deze tijd op eenzelfde wijze invult, zijn er een aantal algemene trends in de invulling te ontdekken. Bij het invullen van de vrije tijd staat het gebruik van media hoog in het lijstje van activiteiten bij jongeren. Hierbij gaat het vooral om de 'beeldscherm-media' (TV/PC) en om het beluisteren van muziek (samen gemiddeld 2,7 uur per dag). Een andere belangrijke vrijetijdsbesteding van Nederlandse jongeren vormt sport en bewegen. Gemiddeld besteden jongeren zo'n 8% (0,5 uur per dag) van hun vrije tijd aan sport. Jongeren die actief een sport beoefenen besteden hier zelfs 12% van hun vrije tijd aan.

Uit de jeugdmonitor 2006-2007 (februari 2008) blijkt, dat gemiddeld 64% van de Utrechtse jongeren lid is van een sportvereniging of sportschool. Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog jongeren die buiten verenigingsverband sporten. 82% van de brugklassers sport minimaal twee keer per week een uur of langer. Dit percentage neemt met het ouder worden wat af. 75% van de derdeklassers sport twee maal per week een uur of langer. De sportdeelname blijkt laag bij VMBO-leerlingen en daarbinnen vooral bij meisjes. Niet alleen sportverenigingen genieten de belangstelling van jongeren. Ook andere verenigingen, zoals een muziekschool, hobbyclub of scoutingvereniging binden jongeren aan zich. Iets meer dan 20% van de brugklassers en de derde klassers is lid van zo'n soort vereniging. Hoewel niet zo populair als de sportverenigingen voorzien ook deze organisaties duidelijk in een behoefte.

De Jeugdmonitor 2006-2007 (februari 2008) laat zien, dat buurthuizen regelmatig wordt gebruikt door vooral niet westerse allochtone jongeren (circa 20%) en jongeren die het VMBO bezoeken (zo'n 30%).

### SCP rapport: geld belangrijke reden om niet mee te doen

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) heeft onderzoek gedaan naar de vrijetijdsbesteding van arme kinderen in Nederland. De belangrijkste conclusies in de publicatie 'Kunnen alle kinderen meedoen?' (2009) zijn:

- Van de 2,5 miljoen kinderen tussen 5 en 18 jaar wonen er bijna 350.000 in een arm gezin;

- een half miljoen kinderen tussen 5 en 18 jaar is niet maatschappelijk actief: zij doen bijvoorbeeld niet aan sport, zitten niet op scouting en hebben geen muzieklus;
- het percentage arme kinderen dat nergens aan deelneemt, is twee keer zo hoog als dat van niet-arme kinderen;
- bij arme kinderen die niet maatschappelijk actief zijn spelen financiële redenen drie keer zo vaak een rol als bij niet-arme kinderen;
- financiële redenen worden veel vaker genoemd bij niet-deelname aan sport dan bij niet-deelname aan culturele activiteiten;
- de deelname aan activiteiten van een buurthuis of de gemeente, de extra-activiteiten van de buitenschoolse opvang (BSO) en de buitenschoolse activiteiten verschilt niet tussen arme en niet-arme kinderen;
- bijstandskinderen nemen veruit de meest ongunstige positie in van alle groepen arme kinderen.

### U-shake onderzoek Leidsche Rijn in opdracht gemeente en wijkwelzijnsorganisatie Doenja

Onder de vlag van U-shake, de stedelijke jongerendenktank, is in 2008 in opdracht van wijkwelzijnsorganisatie Doenja en gemeente (wijkbureau Leidsche Rijn en afdeling Welzijnszaken), in deze wijk een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de beleving van jongeren over hun eigen wijk. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat jongeren in deze wijken best tevreden zijn over hun eigen wijk, maar desondanks ook wel wat dingen missen. Hoewel het onderzoek is toegespitst op Leidsche Rijn gaan we ervan uit, dat zij wat betreft wensen over hun woonomgeving en vrije tijd niet substantieel verschillen van jongeren in de rest van de stad. Vanuit deze aanname gezien, is voor jongeren vooral een plek om bij elkaar te komen erg belangrijk. Bij voorkeur wordt er aan zo'n plek ook een activiteit gekoppeld. Een poolcentrum of een jongerencafé is een veelgehoorde wens. Daarnaast geven de jongeren en vooral meisjes aan behoefte te hebben aan culturele activiteiten. Activiteiten als zingen, dansen, tekenen en schilderen worden door hen positief gewaardeerd. De sportfaciliteiten in Leidsche Rijn worden door de jongeren erg gewaardeerd. Zowel jongens als meisjes maken hier veelvuldig gebruik van. Dit komt ook tot uiting in de wachtlijsten die enkele sportverenigingen hebben in deze wijk. De uitkomsten uit dit onderzoekje zijn ook meegenomen in de Quick scan Leidsche Rijn/Vleuten-De Meern.

### Jongerenraadpleging Overvecht

In 2008 heeft wijkbureau Overvecht in samenwerking met de wijkraad Overvecht en onderzoeksbureau Labyrinth een Jongerenonderzoek Overvecht uitgevoerd. Voor de groep 13 t/m 17 jarigen (apart onderscheiden in de rapportage) blijkt onder meer:

- dat zij hun vrije tijd vaak doorbrengen bij vrienden thuis, in de bioscoop, met rondhangen op pleinen, in parken, op straat, met sporten bij een sportvereniging. Ook sporten op straat wordt regelmatig genoemd (jongens meer dan meisjes) en 15% bezoekt (wel eens of vaak) een buurthuis;
- dat bijna 40% vindt dat er onvoldoende te doen is voor hen in de wijk, terwijl 30% juist vindt dat er wel voldoende te doen is;
- dat eveneens bijna 40% vindt dat jongeren best zelf activiteiten kunnen organiseren en 28% vindt van niet;
- dat eenderde desgevraagd niets mist, een kwart het niet weet en ruim 40% een of meer dingen zegt te missen;
- dat concrete voorzieningen (zoals een bioscoop, een pretpark, buurthuis of poolcentrum), sport en speelvoorzieningen (zoals een voetbalkooi) en goede hangplekken daarbij het meest genoemd worden;
- dat als deze jongeren een zak geld te besteden hadden, ze die het liefst zouden besteden aan sport- en speelvoorzieningen, goede hangplekken en algemene activiteiten/dagjes uit.

### Raadsinformatieavond en gesprek U-shake meiden: plek om elkaar te ontmoeten en sport

Tot nu toe is datgene wat er genoemd is over de vraag van jongeren afkomstig uit een 'algemene' groep jongeren. Meiden, en in het bijzonder allochtone meiden, vormen binnen die groep een bijzondere categorie. In 2008 voerde de wethouder Jeugd, Rinda den Besten, een gesprek met deze meiden over hun wensen ten aanzien van hun leefomgeving en vrijetijdsinvulling.

Net als alle jongeren hebben allochtone meiden behoefte aan een 'eigen' plek om bij elkaar te komen. Ze hebben behoefte aan het gezelschap van vriendinnen en kunnen zo'n plek ook gebruiken als plaats waar activiteiten 'speciaal voor meiden' georganiseerd worden. Op dit moment wordt in de meeste wijken wekelijks een 'meidenactiviteit' georganiseerd. Deze activiteiten zijn populair en een grote wens is om de frequentie hiervan te verhogen.

Van de meeste meiden hoeft er niet iedere dag een activiteit speciaal voor hen georganiseerd te worden, wel willen ze graag een plek waar ze dagelijks terecht kunnen. Hier zou





ook dagelijks begeleiding moeten zijn. Er is grote vraag naar een vertrouwenspersoon/coach bij wie ze terecht kunnen voor advies bij moeilijke beslissingen of bij problemen. Een eigen plek zien de meiden als de ultieme plaats waar ze zo'n coach kunnen ontmoeten en spreken. Een grote rol voor zo'n coach zien ze weggelegd in het adviseren bij profielkeuzes, het schrijven van een sollicitatiebrief en het helpen bij het vinden van een stage. Ook huiswerkbegeleiding, dat ongeveer de helft van de meiden uit het gesprek op hun 'meidenplek' zou willen maken kan goed door zo'n coach gedaan worden. Voor een deel van de meiden is het erg belangrijk dat er in hun ruimte geen jongens mogen komen. Deze meiden krijgen van hun ouders geen toestemming om (buiten school) plaatsen of activiteiten te bezoeken waar ook jongens komen. Ditzelfde geldt overigens ook voor bijvoorbeeld sportactiviteiten. Een voorbeeld dat in dit verband genoemd wordt is vrouwenzwemmen. Lang niet alle zwembaden bieden dit aan en bovendien zijn de hiervoor gereserveerde tijden erg beperkt en sluiten ze niet aan op de behoeften van de meiden. Op dit moment wordt gewerkt aan een plan van aanpak op dit vlak.

Concluderend kunnen we stellen dat op deelgebieden en voor bepaalde groepen een redelijk beeld bestaat van de vraag zoals die leeft bij jongeren. Een representatief totaalbeeld voor de doelgroep ontbreekt. In hoofdstuk 4 'Richtingen voor uitvoering' komen we hier op terug.

### 3.2.2 Wat weten we over het aanbod?

#### Er is veel en divers aanbod...

Utrecht kent een uitgebreid en diverse aanbod aan activiteiten voor jongeren van 12 t/m 17 jaar op het gebied van sport, welzijn en cultuur en activiteiten op het snijvlak van deze domeinen.

De stad telt vier grote wijkwelzijnsorganisaties, die samen tientallen voorzieningen exploiteren en een uitgebreid aantal activiteiten organiseren.

Verder zijn er talloze sportverenigingen en clubs, commerciële sportaanbieders en sportprogramma's en projecten waarvan een aantal zich expliciet op jongeren richt (zoals KNVB straatvoetbal, de Ultimate Volley Experience en de ROC Run) en anderen een breder bereik hebben (zoals Sport Experience Utrecht).<sup>22</sup> Voor kwetsbare jongeren van 12 t/m 17 jaar is er onder meer Enjoy Sports!. Dit is een programma op vijf VMBO scholen dat binnen- en naschools aanbod van sportactiviteiten organiseert in samenwerking met aanbieders en verenigingen uit de wijk. Gekozen is voor het VMBO omdat daar de grootste achterstand is in sportdeelname. In 2008 is daar de SportU-pas bijgekomen, waarmee VMBO jongeren makkelijk en voordelig kennis kunnen maken met veel verschillende sporten en bewegingsactiviteiten. De SportU-Pas wordt op dit moment geëvalueerd.

Naast het onderwijs zijn de wijkwelzijnsorganisaties uitvoeringspartners voor Sport. Middels de subsidie Sport in de wijk zorgen zij voor een laagdrempelig sport aanbod in de Utrechtse wijken. Jongeren toeleiden naar sportverenigingen of ander structureel sportaanbod is een belangrijk doel bij deze activiteiten. Daarnaast wordt er door de wijkwelzijnsorganisaties extra aandacht besteed aan de (allochtone) meiden in de wijk. Voor meiden is er tevens veel aandacht binnen het project Meedoen Allochtone Jeugd door Sport (MADS). Dit project loopt tot en met 2010 en laat goede resultaten zien. Negen sportbonden en 52 Utrechtse sportverenigingen zetten zich extra in om meer Islamitische en Hindoestaanse meiden te werven voor hun club. Naast verenigingen en bonden zijn de MigrantenZelforgansiaties (MZO's) bij het project betrokken, ze hebben direct toegang tot de doelgroep en leveren een essentiële bijdrage aan het halen van de doelstelling. Voetbal is populair onder allochtone meiden.

<sup>22</sup> Binnen Sport Experience Utrecht is er één evenement dat zich richt op jongeren. Dit wordt jaarlijks georganiseerd in samenwerking met het voortgezet onderwijs in Utrecht.

Vanuit MADS is er een projectleider meidenvoetbal aangesteld die ervoor gaat zorgen dat meiden straks in alle 10 de wijken dicht bij huis kunnen voetballen. Naast het zelf spelen worden er door stichting Image en de Cruijff Foundation meiden opgeleid als sportbegeleiders. Zij gaan activiteiten voor meiden in de wijken organiseren en begeleiden.

Ook op het terrein van kunst en cultuur zijn er vele instellingen en activiteiten voor jongeren.

Naast het stedelijke Utrechts Centrum voor de Kunsten, is er een 'huis voor de amateurkunst' (Zimihc) en andere kunstinstellingen als het Kaasschaafcollectief of Het Wilde Westen in Utrecht West, die allerlei culturele en kunstzinnige activiteiten ontplooiën, waaronder festivals. Hoewel deze organisaties zich meer richten op het produceren van kunst en cultuur, door iedereen die zich hiermee bezig wil houden, dan op specifieke doelgroepen, bereiken zij deze wel degelijk met hun activiteiten. Zo organiseert het Kaasschaafcollectief bijvoorbeeld het Blendfestival op Kanaleneiland en trekt daarmee een grote populatie jongeren. En bij Het Wilde Westen zijn momenteel twee groepen jongeren actief: een groep organiseert musicalproducties en er is een groep die onder de naam Link bezig is met theater maken, maar bijvoorbeeld ook met samen koken.



Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland is de eerste culturele wijkvoorziening die zich volledig richt op jongeren en waar momenteel een grote groep van circa 100 jongeren actief is op diverse terreinen van kunst en cultuur. Het Cultuurhuis is gefinancierd met Vogelaargelden, gerealiseerd door Stichting Goede Grond en wordt nu geëxploiteerd door Stichting Cultuurhuis Kanaleneiland.

Hiernaast zijn er in de stad ook andere culturele werkplaatsen; deze richten zich echter niet exclusief op jongeren, maar op een brede doelgroep, waaronder jongeren:

- Het Cultuurhuis Stefanus in Overvecht. Exploitatie door Zimihc in samenwerking met Ucee-station en andere organisaties.
- Het Wilde Westen in Lombok/Oog in AI.
- De Dansvloer in Pijlsweerd.
- Cultuur19 in Theater Het Zand en de Paper Dome.

Ook zijn er enkele locaties in ontwikkeling, bijvoorbeeld:

- Het Vorstelijk Complex in Zuilen, dit krijgt een bescheiden jongerenaanbod, maar wordt in eerste instantie een huis voor de amateurkunst;
- In de wijk Vleuten-De Meern werken het Amadeus Lyceum en het UCK samen aan een productiehuis voor jongeren;
- In de wijk Leidsche Rijn worden plannen gemaakt voor een multifunctioneel cultuurcentrum (mcc), dat zich met name zou moeten richten op jongeren. In de planvorming werken Cultuur19, Via Vinex en Stichting Goede Grond samen aan een invulling van een tijdelijke accommodatie die moet toeleiden naar een toekomstige culturele werkplaats voor jongeren in Leidsche Rijn Centrum.

Een aantal van de bovengenoemde organisaties zijn in het netwerk 'Vereniging Liefde voor Utrecht' actief om gezamenlijk de ontwikkeling van het kunst- en cultuuraanbod en de kunst- en cultuurparticipatie in de Utrechtse wijken te bevorderen.

Verder zijn er nog uiteenlopende andere, zowel commerciële als niet-commerciële organisaties in de stad die activiteiten aanbieden aan en/of creëren met jongeren in de stad. Een kleine en zeker niet volledige greep: Stichting Ulu die zich met een hele serie activiteiten richt op onder andere (maar zeker niet uitsluitend) Turkse jongeren; Al Amal in Kanaleneiland dat zich richt op diverse doelgroepen waaronder ook jongeren (met onder meer meidengroepen over het opgroeien tussen twee culturen en een ontmoetingsplek en kennismaking met vormen van vrijetijdsbesteding voor jongere meisjes (10-13 jaar); het Driegeratiecentrum





Kanaleneiland; Stichting Habek rond het Hiphop huis; dB's aan de Cartesiusweg met oefenstudio's voor bandjes én een onafhankelijk poppodium; en tot slot (initiatief in ontwikkeling<sup>23</sup>) the Moveplex, een locatie die zich moet gaan richten op Urban Culture en die plek moet gaan bieden aan een mix van sport- en cultuuruitingen (zoals indoorskaten, martial arts en circusactiviteiten); UCee station, een media- en participatieproject dat jongeren letterlijk en figuurlijk een stem wil geven, door hen ruimte te geven om radio, filmpjes, clips, columns et cetera te maken en al doende hun talenten te ontwikkelen.

Op het VMBO (Centraal College) wordt geëxperimenteerd met jongerenwerk op school door YFC, en ook op onder andere het Gregorius College vinden vrijetijdsactiviteiten plaats op school.

In Utrecht is er ook aanbod voor ontwikkeling van toptalent. Er gebeurt het nodige binnen het onderwijsdomein. Zo is het Leidsche Rijn College een LOOT school, waar jongeren onderwijs en topsport met elkaar kunnen combineren. In het vrijetijdsaanbod worden onder andere talentenjachten georganiseerd (onder andere Plankenkoorts: dit richt zich op jonge talenten in Overvecht, Kanaleneiland en Leidsche Rijn en biedt hen de kans hun muzikale talent te ontwikkelen) en werkt UCee station aan talentontwikkeling van Utrechtse jongeren met problemen én kansen (zo neemt de jonge rapper Yassine bij UCee Station zijn eigen rap op en gaat hiermee de wijk in, hiervoor heeft hij Leefbaarheidsbudget aangevraagd en toegekend gekregen).

<sup>23</sup> Stichting Goede Grond werkt mede in opdracht van Doenja Dienstverlening aan de realisatie van dit initiatief.

### ...maar een totaaloverzicht ontbreekt

De conclusie is dat Utrecht een groot en divers aanbod aan gesubsidieerde en ongesubsidieerde vrijetijdsvoorzieningen kent voor jongeren, zowel op stads- als op wijkniveau. Een totaaloverzicht wat er te doen is, waar eventuele lacunes zitten en in hoeverre sprake is van optimale afstemming en samenwerking tussen verschillende aanbieders ontbreekt echter.

In 2008 is op verzoek van de gemeenteraad een complete inventarisatie gemaakt van het aanbod in Overvecht.<sup>24</sup> Deze inventarisatie bevestigt dat er al heel veel is, maar ook dat het een tijdrovende klus is om een dergelijk overzicht te creëren (en dan nog maar voor één wijk), laat staan deze actueel te houden. Hierop komen we terug in hoofdstuk 4.

<sup>24</sup> Inventarisatie voorzieningen Overvecht, Projectmanagementbureau (PMB), 2008

## 4 Richtingen voor uitvoering

### 4.1 Positieve insteek vrijetijdsbeleid

Zoals bij de uitgangspunten al is aangegeven, kiest Utrecht voor een verschuiving van het accent op overlastbestrijding naar het accent op ontspanning, de ontwikkeling van talenten en participatie in de samenleving. In het vrijetijdsaanbod willen we zowel tegemoet komen aan wensen van jongeren om te 'chillen', in buiten- of binnenruimte, als participatie bevorderen. Onderstaand benoemen we voor beide enkele onderwerpen.

#### Actief sturen op vraag talentontwikkeling

Hiervoor vragen we onder andere van onze maatschappelijke partners dat zij in hun aanbod actief sturen op het ontdekken en ontwikkelen van talenten bij jongeren. Dit geldt zeker voor de maatschappelijke partners die werken met jongeren die, om welke reden dan ook, uit zichzelf niet gemakkelijk deelnemen aan het vrijetijdsaanbod in de stad. Sturen op talentontwikkeling kan bijvoorbeeld door jongerenwerkers in te zetten in een sportvereniging of een culturele werkplaats. Zo ontstaat de mogelijkheid dat jongeren die daar normaal nooit komen of waarvoor normaal gesproken onvoldoende pedagogische begeleiding is nu kunnen deelnemen aan regulier sport- of cultuur aanbod. Een andere mogelijkheid is dat sport- en cultuuractiviteiten gekoppeld aan school worden aangeboden, bijvoorbeeld via tussen- en naschools aanbod. Zo komen ook jongeren die hier van huis uit niet in gestimuleerd worden in aanraking met een 'zinnige' vrijetijdsbesteding. Uit gesprekken in de consultatieronde blijkt dat veel van onze maatschappelijke partners zelf ook veel ideeën hebben om de talenten van de jongeren waarmee zij werken te ontwikkelen.



#### Gestuurd Vraaggericht Werken

Eerder in deze nota wordt echter ook beschreven dat we graag een vrijetijdsbeleid willen dat aansluit bij de 'vraag' van jongeren. We schreven ook reeds dat het vooral de professionals uit de consultatieronde zijn die aandringen op aandacht voor talentontwikkeling en participatie. Jongeren zelf leggen vooral het accent op de rol van ontspanning.

Zonder te ontkennen dat een actieve sportbeoefening of bijvoorbeeld het bespelen van een instrument ontspannend kan zijn, lijkt er een discrepantie te bestaan tussen de wens om vooral in te zetten op talentontwikkeling en participatie enerzijds en om een aanbod te creëren dat voldoet aan de vraag van jongeren anderzijds. Vandaar dat we 'gestuurd vraaggericht' gaan werken. Veel van onze maatschappelijke partners in de stad geven al aan dat gestuurd vraaggericht werken een goede formule is. 'Gestuurd vraaggericht' werken betekent niet 'u vraagt, wij draaien'. Het streven is om jongeren te stimuleren actief gedrag te vertonen bij het zoeken naar en verwoorden van hun vraag binnen het vrijetijdsaanbod. Dit is iets anders dan het passief consumeren wat voorbij komt. Jongerenwerk kan voor een deel van de groep jongeren een belangrijke rol hierin spelen door contact te leggen met hen en hen vanuit dit contact te helpen hun vraag helder te krijgen en ze vervolgens zo te faciliteren, dat zij de gewenste activiteiten zelf kunnen organiseren.

“Lastig is hoe je de ‘vraag’ het beste ophaalt bij jongeren. Als je jongeren vraagt wat ze willen, krijg je al snel antwoorden als disco, naar Six Flags of grote feesten. Je moet de vraag dus ook mee helpen sturen en als je jongeren eenmaal kent gaat dat beter... Tegelijkertijd bied je ook activiteiten aan juist om contact te leggen met jongeren.”

“Vanuit het contact met jongeren kijken welke ambities zij hebben en dan naar mogelijkheden zoeken om deze helpen te verwezenlijken.”

### 4.2 Vrijetijdsbeleid voor alle jongeren, inzet verschilt

#### Algemene inzet voor grote groep jongeren

Voor de meeste jongeren, zo'n 80% à 85%, is het voldoende als er een breed en kwalitatief goed gesubsidieerd en onge-subsidieerd aanbod is in de stad, dat aansluit op hun behoeften en bij hen bekend is. Zij kunnen en zullen hier uit eigen beweging (en/of geholpen door hun ouders) gebruik van maken. Voor deze groep is het voldoende om op hoofdlijnen te monitoren of jongeren lacunes ervaren in het beschikbare aanbod en of te zorgen dat het aanbod voldoende bekend is bij de doelgroep.

#### De gemeente ontwikkelt een monitoringsysteem waarmee vraag en aanbod op hoofdlijnen te monitoren valt

**Monitoring vraag:** om de vraag van jongeren in beeld te krijgen en lacunes te kunnen signaleren, organiseren we in aanvulling op de Jeugdmonitor tweejaarlijks een beknopte en specifiek op vrije tijd gerichte representatieve peiling. Deze gebruiken we ook om bekendheid, gebruik en tevredenheid van jongeren over het vrijetijdsaanbod in de stad te meten. We onderzoeken de mogelijkheid om deze peiling digitaal af te nemen, bijvoorbeeld via de verderop genoemde jongeren-website.<sup>25</sup>

**Monitoring aanbod:** in overleg met vrijetijdspartners zoeken we een weinig tijdrovende en effectieve manier voor alle partijen om permanent een actueel en compleet overzicht van het vrijetijdsaanbod voor jongeren in de stad te hebben. We denken aan een systeem waarbij de aanbieders periodiek op een simpele en digitale manier mutaties in hun aanbod doorgeven, terwijl de gemeente zorgt dat deze verwerkt en zichtbaar gemaakt worden op de jongerenwebsite. Ieder heeft er vanuit de eigen rol belang bij dat jongeren in de stad op de hoogte zijn van het actuele aanbod in de stad. Een minder tijdrovende variant kan zijn om een beperkte algemene site te ontwikkelen met de nodige 'links'.

#### De gemeente ontwikkelt in samenwerking met jongeren en aanbieders een jongerenwebsite, om de bekendheid van het vrijetijdsaanbod te vergroten

Om te zorgen dat jongeren weten wat er te doen is in de stad, ontwikkelt de gemeente samen met jongeren en vrijetijdsaanbieders in de stad een website. Hierop kunnen jongeren snel vinden wat er voor hen te doen is. De site is ook bruikbaar voor aanbieders die willen weten wat er nog meer te doen is op hun terrein en/of in hun wijk, zodat ze goed de samenwerking kunnen zoeken met anderen of effectief kunnen voorverwijzen.

Een dergelijke site sluit aan bij de belangrijkste wens van jongeren.

<sup>25</sup> De Jeugdmonitor is gezien haar doelgroep (alleen jongeren 1 en 3 VO), aard (algemeen) en omvang (onvoldoende ruimte om deelonderwerp vrije tijd helemaal mee te kunnen nemen) minder geschikt hiervoor.



“Een centrale, gemeentelijke website met alle informatie over de verschillende sportieve en culturele activiteiten in de stad. Je kunt als jongere aangeven welke informatie je interessant vindt, zodat je alleen hierover geïnformeerd wordt. Het liefst met een aanvullende (digitale) tweewekelijkse update-mailing.”

Verschillende instellingen in de stad adviseren hierbij ook gebruik te maken van door jongeren veelgebruikte communicatiewijzen als MSN of chatten. En om vooral de nodige links vanuit sites die door jongeren worden gebruikt te plaatsen. Het is van belang te organiseren, dat jongeren zelf zorgen voor een brede bekendheid van de site. Door jongeren actief te betrekken bij de opzet ervan, kan mogelijk ook de mond-tot-mondreclame binnen de doelgroep haar werk doen.

Ook worden de mogelijkheden van een fysiek centraal informatie- en ontmoetingspunt in het centrum van de stad verkend. Daarbij kijken we of er mogelijkheden zijn om verschillende initiatieven aan elkaar te verbinden. Mogelijk zijn verbindingen te leggen met het Jongerenloket (informatie en hulp bij vragen rond stages, school en werk), het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) voor 12+, de Kinderrechtswinkel en/of de stedelijke bibliotheek.

We zijn ons ervan bewust dat ouders een belangrijke rol kunnen vervullen bij het toeleiden van hun kinderen naar het vrijetijdsaanbod in de stad. Hiervoor is het wel van belang dat ouders van dit vrijetijdsaanbod op de hoogte zijn. Ouders voor wie dit niet vanzelfsprekend is (waaronder een deel van de allochtone ouders) willen we hierover extra informeren. Concreet zou de informatievoorziening gekoppeld kunnen worden aan reeds bestaande initiatieven zoals bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin.

#### Specifieke inzet voor bepaalde groepen

Naast de algemene inzet die we plegen, kunnen er allerlei factoren zijn die een extra of specifieke inzet voor bepaalde (groepen) jongeren rechtvaardigen.

Hierbij onderscheiden wij de volgende aandachtsgroepen:

- meiden die graag willen deelnemen aan vrijetijdsaanbod, maar dit om meerdere redenen nu niet doen;
- jongeren uit gezinnen waar geen geld (over) is voor 'extra's' als vrijetijdsbesteding;

- jongeren met lichamelijke en/of psychische beperkingen;
- jongeren die van huis uit weinig stimulans of ideeën meekrijgen hoe ze hun vrije tijd kunnen invullen;
- sociaal geïsoleerde jongeren;
- jongeren die zich vervelen en op straat overlast veroorzaken.

Bovenstaande groepen vragen elk om extra of specifieke inzet. Voor sommige groepen ontwikkelen we vooral beleid in de deelprogramma's Jeugd en Ontwikkeling/Arbeidsmarkt, Jeugd en Zorg en Jeugd en Veiligheid. Voor anderen hebben we ook in het vrijetijdsbeleid speciale aandacht. Hieronder noemen we enkele voorbeelden:

#### Aanbod richt zich zowel op jongens als op meisjes

Vrijetijdsbeleid voor jongeren is wat ons betreft niet synoniem met jongensbeleid. Ook al laten jongens misschien over het geheel genomen wat meer en luider van zich horen. Meiden vormen circa de helft van de potentiële doelgroep. Signalen uit het veld en van meiden zelf wijzen erop, dat extra aandacht voor meiden geen overbodige luxe is. Ook cijfers over bijvoorbeeld sportdeelname laten zien, dat meiden, en zeker allochtone meiden, nog minder sporten dan jongens. Om te zorgen dat meiden meer aan hun trekken komen in het Utrechtse vrijetijdsbeleid, vragen we onze partners, onder andere middels de subsidievoorwaarden, om te komen tot:

- 1 Een zodanige programmering dat ook meiden zich aangesproken voelen. Onder andere door in te spelen op de behoefte van veel meiden aan culturele activiteiten, maar ook door een sportaanbod dat hen aanspreekt (bijvoorbeeld fitness, dansen, meidenzwemmen);
- 2 Voldoende gezellige, veilige en betrouwbare plekken (dit aspect is soms ook voor de ouders van belang, met name bij allochtone meiden).

Uit de eerder genoemde raadsinformatieavond voor meiden bleek dat er op sportgebied voor meiden veel mogelijk is en diverse verenigingen hierin actief (willen) zijn, maar dat meiden vaak nog niet van de mogelijkheden weten. Het gaat dus niet alleen om een meer toegesneden aanbod, maar ook om actieve bekendmaking van de mogelijkheden.

Tenslotte is het van belang in gedachten te houden dat meiden heel verschillende behoeften kunnen hebben. De ene groep wil wel graag activiteiten samen met jongens, de ander persé niet. De ene groep wil wel thema-avonden over interessante onderwerpen, de andere vooral graag gezellig samen kunnen kletsen en koken. Maatwerk blijft dus ook hier een belangrijk woord.

#### Financiële drempels zo veel mogelijk slechten

Uitgangspunt is, dat financiële drempels voor jongeren om deel te nemen aan het vrijetijdsaanbod in de stad zo veel mogelijk geslecht worden. Jongeren zelf geven aan, onder andere in het onderzoek van U-shake, dat dit een belangrijke randvoorwaarde is om gebruik te kunnen maken van het vele aanbod in de stad dat er is. Ook de geconsulteerde partners vinden dat financiën geen belemmering mogen zijn om mee te doen aan het vrijetijdsaanbod, maar zijn niet eensluidend in hun mening over het al dan niet vragen van een eigen bijdrage voor vrijetijdsactiviteiten. Waar de één aangeeft dat er altijd een eigen bijdrage gevraagd moet worden om de jongeren duidelijk te maken dat 'voor niets de zon opgaat', vindt een ander dat juist wanneer je een eigen bijdrage vraagt, jongeren achterover gaan leunen en vinden dat ze niets meer hoeven te doen, immers: ze hebben toch al betaald.

In overleg met Sociale Zaken/U-pasbureau, afdeling Sport en Culturele Zaken gaan we na welke (aanvullende<sup>26</sup>) mogelijkheden we zien om financiële drempels voor jongeren om gebruik te maken van het vrijetijdsaanbod in de stad verder te slechten. We zorgen dat organisaties als het Jeugdsportfonds<sup>27</sup> voldoende bekend zijn onder de doelgroep. Ook bekijken we de wensen van professionals en de jongeren zelf over zaken als: een breed U-Pas aanbod, meer mogelijkheden voor goedkoop kunnen deelnemen aan culturele activiteiten (bijvoorbeeld door aan te sluiten bij het Jeugd cultuurfonds<sup>28</sup>),

<sup>26</sup> Het lidmaatschap van een sportvereniging is al gratis voor jeugdigen tot 16 jaar van wie de ouders een U-pas hebben.

<sup>27</sup> Het Jeugdsportfonds vergoedt het lidmaatschap van een sportvereniging voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

een beleid voor een eigen (financiële) bijdrage van jongeren voor deelname aan activiteiten of cursussen, en de communicatie omtrent de verschillende kortingsmogelijkheden onder de doelgroep.

Verder zeggen de jongeren de financiële bijdrage voor sommige culturele activiteiten zoals cursussen bij het UCK (te) hoog te vinden. Vooral als je geen U-Pas, geen OV-kaart of geen betalende ouders hebt, is deelname aan dergelijke culturele activiteiten in Utrecht relatief duur. Ook geïnterviewden geven aan dat er op veel plekken voor veel kinderen gratis gesport kan worden in Utrecht, maar dat dit voor dergelijke culturele activiteiten niet tot amper het geval is. Dit onderwerp zou nader uitgewerkt kunnen worden in de subsidierichtlijnen voor culturele activiteiten voor jongeren, waarbij streven van de gemeente is om de financiële drempels voor deelname aan cultuur zo laag mogelijk te laten zijn.

<sup>28</sup> Het Jeugd cultuurfonds streeft ernaar dat alle kinderen in Nederland zich kunnen ontwikkelen in minstens één kunst discipline. Het fonds richt zich op het slechten van de financiële barrières voor kinderen in achterstandsposities en werkt daarbij samen met reeds bestaande partners en initiatieven binnen de gemeente.



### Bereiken geïsoleerde jongeren (m/v) en jongeren die van huis uit niet gestimuleerd worden

In overleg met het onderwijsveld en vrijetijdsinstellingen op het gebied van sport, cultuur en welzijn, verkennen we de wenselijkheid en concrete mogelijkheden van naschools vrijetijdsaanbod op VO-scholen in de stad (vergelijkbaar met het brede schoolaanbod in het Basisonderwijs). Een dergelijke optie heeft zeker bepaalde voordelen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het Visitatierapport 'Jongerenwerk verbindt', maar kwam ook naar voren in gesprekken tijdens de consultatieronde voor deze nota. Niet alleen is de school een goede vindplaats voor bijvoorbeeld teruggetrokken/sociaal geïsoleerde jongeren die op andere plekken niet (gemakkelijk) bereikt worden. Voor allochtone meiden blijkt de school bovendien een plek bij uitstek om deel te nemen aan activiteitenaanbod. Veel (allochtone) meiden blijven nu al met vriendinnen in de kantine hangen tot sluitingstijd omdat zij van hun ouders wel op school, maar niet in bijvoorbeeld het buurthuis mogen komen. Ook biedt vrijetijdsaanbod op/na school kansen om jongeren die van huis uit niet gestimuleerd worden of zelf weinig ideeën hebben hoe ze hun vrije tijd kunnen invullen actief kennis te laten maken met allerlei sportieve en culturele mogelijkheden. Voor het bereiken van geïsoleerde jongeren en jongeren die van huis uit niet gestimuleerd worden tot een zinvolle vrijetijdsbesteding zien wij ook een belangrijke rol voor het algemeen jongerenwerk. Zie hoofdstuk 4.3.

### Jongeren met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking

Onderdeel van het gemeentelijk accommodatiebeleid is om gebouwen zoveel mogelijk toegankelijk te maken voor mensen met een lichamelijke functiebeperking. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld welzijnsaccommodaties of een sporthal. Successievelijk worden de vele gebouwen in de stad aangepast, veel gebruikte locaties krijgen daarbij voorrang. Voor jongeren met een psychische of verstandelijke beperking willen we meer zicht krijgen op zowel de vraag als het aanbod. Op dit moment is hier nog onvoldoende zicht op. In het verlengde van 'Agenda 22'<sup>29</sup> en het door de gemeente geformuleerde 'inclusieve beleid' waarbij ook mensen met een lichamelijke of psychische beperking 'mee kunnen doen',

<sup>29</sup> Agenda 22 verwijst naar de 22 standaardregels over gelijke kansen voor mensen met een beperking die de VN in 1993 heeft aangenomen. In 2007 heeft Utrecht besloten te werken volgens Agenda 22. Dat houdt in dat wij bij alle beleid en uitvoering rekening houden met mensen met een lichamelijke, verstandelijke of langdurige psychische beperking. Bovendien houdt Agenda 22 in dat wij samenwerken met belangenorganisaties.



is het van belang deze groep beter in beeld te krijgen. In de tweede helft van het jaar gaan we hiermee aan de slag.

### Jongeren die overlast veroorzaken

Zoals eerder gezegd vergt het overlastgevend gedrag van deze groep in eerste instantie een aanpak vanuit het deelprogramma Jeugd en Veiligheid.

## 4.3 Gebalanceerd aanbod: Welzijn, Sport, Cultuur en overige

Zoals eerder gezegd bestaat vrijetijdsaanbod uit een mix van jongerenwerk, sport, cultuur, scouting en andere activiteiten. Allereerst iets over de rol van het jongerenwerk.

### Jongerenwerk: vooral inzet voor kwetsbare jongeren

Net als de visitatiecommissie Jongerenwerk vinden we dat de inspanningen van het jongerenwerk er grotendeels op gericht moeten zijn dat jongeren normaal kunnen meedoen aan de samenleving. Jongerenwerk is echter een schaars goed. Het is simpelweg niet mogelijk om, zoals de visitatiecommissie voorstelt, voor elke jongere in Utrecht jongerenwerk als een basisvoorziening in de wijk beschikbaar te stellen. De meeste jongeren hebben dat ook niet nodig; verreweg de meeste jongeren maken zelden of nooit gebruik van het jongerenwerk. Om het jongerenwerk effectief te laten zijn is het daarom belangrijk om het te laten focussen op de 'juiste' jongeren. We willen dat het jongerenwerk er vooral is voor die jongeren die het jongerenwerk echt nodig hebben. Omdat die jongeren zonder de inzet van het jongerenwerk te veel achterblijven in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling of omdat zij begeleiding nodig hebben bij het op een normale manier doorbrengen van vrije tijd. Dit betekent in de praktijk dat het jongerenwerk zich in eerste instantie dient te focussen op de

eerder genoemde 10% à 15% kwetsbare jongeren en op de 5% jongeren die duidelijk problemen ervaren/veroorzaken. In de richting van de 80% à 85% van de jongeren waarmee het goed gaat onderneemt het jongerenwerk geen actieve stappen. Als deze jongeren zelf aankloppen bij het jongerenwerk met een vraag om ondersteuning bij het organiseren van een activiteit kan het jongerenwerk daarin natuurlijk wel ondersteuning bieden.

"De visitatiecommissie is van mening dat de doelen van het jongerenwerk, het zichtbaar aanwezig zijn in de openbare ruimte en het bevorderen van participatie van jongeren in de vrije tijd, de wijk en de samenleving, door een verschuiving richting overlastbestrijding onder zware druk staan."

Wij herkennen ons in dit beeld, maar willen tegelijkertijd het belang van jongerenwerk voor de bestrijding van overlast benadrukken. Jongerenwerkers hebben een belangrijke rol in het signaleren en de-escaleren van overlast door jongeren. Door het (langdurige) contact dat zij hebben met de jongeren en door het ontbreken van een handhavende taak is dit een rol die géén enkele andere partij zomaar op zich kan nemen.

We kiezen er daarom voor om te komen tot twee verschillende werkvormen van jongerenwerk met elk eigen doelen, een eigen doelgroep en een duidelijk omschreven profiel:

#### 1 Een basisvorm van algemeen jongerenwerk

Het reguliere jongerenwerk dat zich vooral gaat richten op de kwetsbare jongeren (10% à 15%); De jongeren die kans lopen op problemen thuis, op school en/of bij de invulling van de vrije tijd. Het doel van deze vorm van jongerenwerk is om participatie van kwetsbare jongeren te bevorderen, hen toe te leiden naar regulier vrijetijdsaanbod of eventueel het jongerenloket of zorg en om hen te helpen om hun talenten te ontdekken en/of te ontwikkelen.

#### 2 Een specialistische vorm gericht op overlastbestrijding

Het specialistische jongerenwerk richt zich puur op de 5% overlastgevendende jongeren. Deze vorm van jongerenwerk is er op gericht dat de overlast vermindert en dat jongeren zo nodig worden toegeleid naar hulpverlening, verslavingszorg of andere vormen van specialistische hulp.

Door een duidelijk onderscheid te maken in deze twee vormen van jongerenwerk en financiering daarvan kunnen we de balans tussen activering en het bevorderen van participatie enerzijds en het tegengaan van overlast anderzijds herstellen. Een bijkomend voordeel is dat hiermee

tevens de verwachtingen over en weer duidelijk zijn en dat voor een ieder duidelijk is met welk doel een bepaalde vorm van jongerenwerk wordt ingezet.

Deze algemene lijn werken we de komende maanden samen met uitvoerende partijen in de stad verder uit, onder meer in overleg en in de onderhandelingsgesprekken met de wijkwelzijnsorganisaties.

### Cultuur: aantal 'werkplaatsen' in de wijken voor cultureel talent versterken

Culturele werkplaatsen in de wijk waar jongeren kunnen experimenteren met alle mogelijke cultuuruitingen, van het oefenen met een bandje tot het maken van beeldende kunst, kunnen door hun laagdrempelige karakter een belangrijke bijdrage leveren aan een op talentontwikkeling gericht vrijetijdsaanbod in de stad. Door de Vereniging Liefde voor Utrecht<sup>30</sup> worden deze culturele werkplaatsen ook wel 'culturele trapveldjes' genoemd. Culturele instellingen wijzen erop, dat er:

"Veel talent is in de stad, met name op muziekgebied. In Utrecht zijn ook veel jongeren die bezig zijn met hip hop, niet alleen muziek maken maar ook dans, graffiti, creatief schrijven, beeldende kunst en cetera. Utrecht heeft ook veel producerend talent en opleidingen in de culturele sector. Eén of meerdere werkplaatsen in de stad waar niet alleen cursusaanbod is maar waar ook jongeren met talent terecht kunnen, begeleid door een coach om dit talent te kunnen ontwikkelen. Een soort talentenschool eigenlijk, waar niet alleen aandacht is voor urban culture, maar ook voor een breed scala aan andere stromingen... bijvoorbeeld in wijken waar nu erg veel aandacht uitgaat naar negatief gedrag van jongeren."

Naast nu al bestaande plekken zoals het en Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland zijn er nog verschillende voorzieningen en plannen voor jongeren in ontwikkeling, zoals:

- Het Vorstelijk Complex in Zuilen (Zimihc gaat hier kantoor houden in samenwerking met wijkwelzijnsorganisatie Portes en een kleine horecavoorziening);

<sup>30</sup> De Vereniging Liefde voor Utrecht bestaat momenteel uit de volgende organisaties: Zimihc, De Dansvloer, Het Kaasschaafcollectief, Het Wilde Westen, Stichting Goede Grond, Cultuur19, Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland. De vereniging behartigt de belangen van haar leden, het netwerk van cultureel ondernemers die 'culturele trapveldjes' exploiteren in de Utrechtse wijken. De vereniging staat voor een bottom-up benadering waarbij aanbod en participatie gestuurd vraaggericht worden ontwikkeld.

- De Cereolfabriek, te exploiteren door onder andere cultuurinstelling het Wilde Westen. De plannen zijn vertraagd wegens brand; het Wilde Westen houdt huisvesting in tijdelijke panden in de wijk tot de overgang naar de Cereolfabriek gemaakt kan worden;
- In Hoograven en Utrecht Oost werkt het Kaasschaaf-collectief aan 'culturele trapveldjes';
- In Leidsche Rijn zijn een Cultuurhuis Leidsche Rijn en een locatie voor Jongerencultuur in ontwikkeling.

Als gemeente willen we de ontwikkeling van zulke laagdrempelige plaatsen van cultuur van harte ondersteunen en zien we graag dat zij niet alleen de zelfredzame jongeren trekken, maar – mede door het inzetten van voorbeeldjongeren – ook jongeren die kwetsbaarder zijn. Juist voor deze jongeren zijn plekken in de wijk, dicht bij huis, waar zij hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen, van groot belang.

Ook wijzen instellingen op de vele kunstenaars die de stad telt en het potentieel om hen nog veel meer in te zetten bij talentontwikkeling van jongeren. Hier en daar gebeurt dit al, bijvoorbeeld in West, waar een Keniase kunstenaar de straat op ging en een groep jongeren verzamelde om theater mee te maken.

Om jongeren te bereiken die niet vanzelfsprekend met cultuur in aanraking komen, zien we voorts kansen in een intensieve(re) samenwerking tussen Vereniging Liefde voor Utrecht, ROC's en gemeente waar het gaat om kennismaking van jongeren met cultuur via het onderwijs. Binnenkort zal hierover verkennend overleg plaatsvinden.

#### Sport: stimuleren sportaanbod na school en inzet jongerenwerk binnen verenigingen

Sporten is een veel beoefende en bij veel jongeren geliefde manier van vrijetijdsbesteding. Sporten is niet alleen gezond en leuk, maar kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan ontwikkeling van jongeren en hun vaardigheden als samenwerking. Sport is een extreem positief kader voor jongeren



om zich uit te leven. Sport is ook een domein waar jongeren enorm in kunnen excelleren.<sup>31</sup> En jongeren die goed zijn in sport, zijn vaker populairder onder hun leeftijdgenoten.

Sportverenigingen zijn gemeenschappen in het klein met een eigen cultuur, bijbehorende regels, codes en omgangsvormen. Jongeren leren er met elkaar om te gaan. Juist in verenigingsverband kunnen jongeren veel positieve zaken leren en uitproberen, in een duidelijke structuur. We realiseren ons, dat wat sportverenigingen bieden nu niet altijd aansluit bij de wens van de doelgroep. Jongeren in deze leeftijd vertonen zappedrag en willen zich soms niet aan één sport(vereniging) binden. Daarnaast hebben verenigingen soms moeite om het gedrag dat sommige jongeren vertonen in goede banen te leiden. We kiezen voor twee oplossingsrichtingen:

1 Voor het bereiken van 'zappende' jongeren zien we onderwijs als een belangrijke partner. Specifiek het VMB0, aangezien daar de meeste kwetsbare jongeren zich bevinden. We willen ons vanuit sport nog meer gaan richten op het stimuleren van sportaanbod direct na of onder (lunchpauze) schooltijd. Jongeren nemen aansluitend aan hun schooldag deel aan een programma van sportactiviteiten dat aansluit bij de vraag. Jongeren willen zich in deze leeftijd graag meten met andere jongeren. Competities en toernooien binnen school en tussen scholen worden georganiseerd. Voor meiden en hun ouders is daarnaast een veilige en vertrouwde omgeving van belang. Onderwijs kan dit bieden. Het sportprogramma speelt in op de wens tot het wisselen en uitproberen van verschillende sporten en geeft jongeren een rol in het organiseren.

2 We zetten jongerenwerk (met haar pedagogische expertise) in binnen sportverenigingen. De SportU-pas wordt zoals hierboven genoemd geëvalueerd en zal naar verwachting ook op deze nieuwe inzichten worden aangepast en meer gericht worden op sportactiviteiten die jongeren aanspreken.

<sup>31</sup> Dat jongeren zo goed zijn in sport, is niet alleen te verklaren vanuit spierkracht en conditie. Hun brein is extreem goed uitgerust om nieuwe dingen uit te proberen. Ze zijn goed in het nadoen van handelingen die ze zien bij anderen en ze durven meer risico's te nemen waardoor ze bepaalde bewegingen ook sneller onder de knie krijgen. Sport is een goede, gezonde uitlaatklep voor agressie om de hoge testosteronspiegel aan zijn trekken te laten komen. Tegelijk leren jongeren zo hun agressie te controleren en te beheersen, met de disciplinaire regels die er heersen. (uit: Puberbrein, Yvonne Sarks en Huub Nelis, Youngworks 2009)



#### Bevorderen van vernieuwende lokale initiatieven op het snijvlak van bestaande domeinen

Een integraal vrijetijdsaanbod voor jongeren omvat een evenwichtig aanbod van op de hierboven beschreven domeinen welzijn, sport en cultuur. Maar ook ander aanbod zoals scouting maakt hier onderdeel van uit. Tevens willen we vernieuwende lokale initiatieven op het snijvlak van deze domeinen stimuleren en ondersteunen. Hierbij kan het gaan om initiatieven van de professionals en vrijwilligers (op wijk- of stedelijk niveau), maar ook om initiatieven van de jongeren zelf. Enkele recente voorbeelden van dergelijke initiatieven die ondersteund zijn door de gemeente: een project van meiden uit Kanaleneiland die zelf serviesgoed en tafellinnen hebben ontworpen, en rapper Yassine die met inzet van het Leefbaarheidsbudget een rap heeft opgenomen.

## 4.4 Vrijwilligerswerk belangrijk

Met de komst van de Wmo is veel nadruk komen te liggen op eigen verantwoordelijkheid en inbreng van de burger: de civil society. Vrijwillige inzet is een belangrijke pijler in het vrijetijdsaanbod voor jongeren, maar staat tegelijkertijd onder druk: het aantal vrijwilligers loopt terug. Jongeren vragen om iets anders dan het 'ouderwetse' vrijwilligerswerk, namelijk: hun vrijwillige inzet moet aansluiten bij hun (directe) leefwereld, is kortdurend, en afwisselend.

Er wordt in Utrecht al het een en ander gedaan om het vrijwilligerswerk door jongeren te bevorderen. Zo volgen scholieren – net als elders – maatschappelijke stages, onder andere om vrijwilligerswerk te stimuleren. Het blijkt dat ongeveer eenderde van de scholieren die een maatschappelijke stage doet niet 'gematcht' hoeft te worden: hij of zij vindt op eigen kracht een organisatie. Ook zijn er in Utrecht al verschillende initiatieven om jongeren aan vrijwilligersactiviteiten te maken.

Verder zijn er binnen het jongerenwerk projecten waarin 'zwak' en 'sterk' aan elkaar verbonden worden, oftewel: waar sterke jongeren gekoppeld worden aan risicjongeren en zich hier in hun vrije tijd voor inzetten. Ook zijn er projecten waarbij jongeren in hun vrije tijd in de rol van 'buurtjongere' een bijdrage leveren aan de veiligheid in de wijk.

Er is echter ook nog veel terrein te winnen op het gebied van vrijwilligerswerk. De deelname van jongeren in Utrecht blijft achter bij de deelname van de leeftijdsgroep 30 tot 45 jaar: 20% tegenover 45%. Verklaringen hiervoor zijn dat veel jongeren zich niet voor lange(re) tijd aan een organisatie willen binden en vaak wisselende klussen willen doen om zoveel mogelijk ervaring op te doen. Dit geven ook de jongeren tijdens het U-shake onderzoek aan. Verder wensen jongeren variabele tijden (die aan te passen zijn aan hun schooltijden, werktijden en periodes waarin ze weinig te doen hebben) en zijn ze op zoek naar activiteiten die aansluiten bij hun eigen leefwereld of vereniging. Het beleidskader 2008-2012 'Vrijwillige inzet voor elkaar' geeft aan dat de gemeente de deelname van jongeren aan vrijwillige inzet wil vergroten door een tweeledige inzet:

- Vrijwilligersorganisaties ondersteunen zodat zij beter toegerust raken op de wensen en behoeften van jonge vrijwilligers, bijvoorbeeld via trainingen over het anders inrichten van werk (flexklussen) of nieuwe vormen van werving;
- Diverse groepen jongeren betrekken bij, en bekend maken met, de diversiteit en dynamiek van de vrijwillige inzet, onder andere via maatschappelijke stages en werving voor en door jongeren.

Een andere mogelijkheid om de vrijwillige inzet onder jongeren te stimuleren is door er 'privileges' (backstage bij een festival) of kortingen (korting op lidmaatschap van vereniging als je daar vrijwilligerwerk doet) aan te verbinden. De gemeente verkiest deze stimuleringsmaatregelen boven een financiële vergoeding.



## 4.5 Jongerenvoorzieningen in (begeleid) zelfbeheer

In het kader van activering en participierend burgerschap willen we binnen het Utrechtse accommodatiebeleid waar mogelijk ruimte bieden aan behoeften van jongeren in de stad aan permanente of tijdelijke ruimtes in zelfbeheer. Jongerengroepen die in zelfbeheer iets willen doen, bieden we – afhankelijk van hun mate van organisatietalent – ondersteuning. De schaarste van het aanbod maakt wel, dat we het beschikbare aanbod nooit exclusief aan een enkele groep ter beschikking stellen.

Uitgangspunten bij zelfbeheer zijn:

- Dat er altijd een vorm van begeleiding is en er duidelijke afspraken worden gemaakt over beheer, gebruik et cetera.
- Er nooit sprake is van exclusief gebruik van accommodatie door een bepaalde groep: er is altijd medegebruik.
- De gemeente de voorkeur geeft aan jongerenruimtes in zelfbeheer als onderdeel van een grotere accommodatie (jongerencentrum, multifunctioneel centrum) boven stand alone huiskamers. In de eerste zien we meer ‘natuurlijke’ mogelijkheden om jongeren die er komen ‘chillen’ ook te ‘verleiden’ tot deelname aan andere activiteiten en verbinding met andere groepen. Dit betekent niet dat we huiskamervoorzieningen voor jongeren afwijzen. In sommige situaties zijn zij (al dan niet tijdelijk) nodig en is geen alternatief voorhanden. Voor huiskamervoorzieningen in zelfbeheer gelden dezelfde eerder genoemde principes: er is nooit exclusief gebruik door één groep en er is altijd een vorm van begeleiding.

‘Chillplekken’ voor jongeren als onderdeel van een bredere accommodatie waar ook andere bezoekersgroepen als ouderen of ouders met kinderen komen, vragen wel om een doordachte bouw/indeling. Om te voorkomen dat de groepen last van elkaar ervaren is het bij de bouw of aanpassing van dergelijke voorzieningen gewenst goed na te denken over oplossingen als een aparte ingang en/of voorzieningen tegen geluidsoverlast. Ook moet rekening gehouden worden met het feit, dat verschillende bezoekersgroepen niet allemaal dezelfde aankleding van een ruimte wensen. Een ‘jongerenchillgroep’ in een peuterspeelzaal zal om die reden niet goed werken. Net zoals een meidenruimte een andere uitstraling vergt dan een ruimte waar jongens samenkomen. Bij het matchen van ruimtes en wensen zal met deze factor rekening gehouden moeten worden.



- Dat we jongeren die overlast veroorzaken niet willen ‘belonen’ door ze een eigen plek of avond in een pand te geven. Een overlastgevende groep pakken we eerst aan met een repressieve aanpak. Als de jongeren er voor open staan, kunnen ze vervolgens door middel van een activiteit of project laten zien dat ze van goede wille zijn en dan eventueel alsnog een plekje krijgen. Het accent ligt ook hierbij op het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid.

### Begeleiding

Maatschappelijke partners benadrukken unaniem dat ‘zelfbeheer’ in het geval van jongeren niet zou moeten betekenen, dat een groep jongeren de sleutels krijgt en verder haar eigen gang kan gaan, maar altijd gepaard moet gaan met duidelijke afspraken en begeleiding.

Hoe intensief de begeleiding moet zijn hangt af van de specifieke groep, de ene groep kan meer verantwoordelijkheid aan dan de andere. Daarbij is het van belang in de gaten te houden, dat de situatie ook weer snel kan veranderen, bijvoorbeeld als een invloedrijke jongere uit de groep stapt, kunnen het evenwicht en de draagkracht van een groep ineens sterk veranderen en zijn misschien weer heel andere afspraken nodig.

Tegelijkertijd wijst een instelling erop, dat ‘begeleid zelfbeheer’ vanuit pedagogisch oogpunt in principe wel mogelijkheden biedt: mits goed gecoacht, is het immers heel goed als jongeren zelf dingen (leren) organiseren en stapje voor stapje verantwoordelijkheid leren dragen.

### Medegebruik

Gezien de beperkte fysieke en financiële ruimte zullen we jongeren maximaal enkele dagdelen per week de beschikking geven over een plek, zo kunnen meerdere groepen gebruik maken van dezelfde ruimte. Op deze manier kunnen we de aanwezige capaciteit optimaal benutten.

### Eenduidig aanspreekpunt

Het in de loop van 2009 op te richten ‘Makelpunt’ (DMO) gaat ondersteuning bieden bij het zoeken en regelen van ruimtes. Daartoe wordt onder andere een monitor van beschikbare ruimtes opgezet. Dit instrument kan helpen om de beschikbare schaarse ruimten zo volledig en efficiënt mogelijk te benutten. Nog niet bekend is of het Makelpunt ook als direct aanspreekpunt gaat fungeren voor mensen (onder andere jongeren) met een vraag over het gebruik van accommodaties. In de loop van 2009 maken we naar jongeren duidelijk wie hun aanspreekpunt is als ze iets willen op het gebied van ruimtes in zelfbeheer. Voorkomen moet worden, dat jongeren gaan shoppen of van het kastje naar de muur worden gestuurd. Hierover maken we intern gemeentelijk duidelijker afspraken in relatie tot het in ontwikkeling zijnde Makelpunt.

### Expertmeeting voor uitwisseling ervaringen en ideeën

We organiseren in het najaar 2009 een expertmeeting waarin we met betrokkenen bij zelfbeheervoorzieningen voor jongeren in de stad ervaringen (good en bad practices) uitwisselen. Daarbij betrekken we ook ervaringen van enkele andere steden (onder andere: Amsterdam, Deventer, Zwolle, Nieuwegein).

“Geef ze nooit een eigen buurthuis, dat worden oncontroleerbare plekken...”

“Zelfbeheer kan alleen in combinatie met coaching en begeleiding, anders wordt het een zootje en krijg je ook de buurt over je heen...”

“Een bepaalde vorm van begeleid zelfbeheer kan wel, maar helemaal zelfstandig verantwoordelijk zijn is voor de meeste groepen veel te hoog gegrepen...”

“Zelfbeheer is eigenlijk een zware vorm van jongerenwerk. Het is een hele grote stap. Je kunt het wel doen, maar je hebt altijd ondersteuning nodig...”



## 4.6 Voorzieningen in de openbare ruimte

Uit diverse onderzoeken blijkt dat jongeren naast allerlei andere activiteiten ook graag samen 'chillen'. Soms doen ze dat thuis of bij vrienden, maar vaak ook in de openbare ruimte; in een park, voor de supermarkt of op de hoek van de straat. In veel gevallen hebben jongeren daar verder niets bij nodig, maar soms bestaat bij hen (m/v) wel de behoefte aan een voorziening, bijvoorbeeld om ook bij slecht weer droog en beschut te kunnen staan of zitten.

Ons uitgangspunt hierbij is, dat we af willen van een aanpak waarbij voorzieningen in de buitenruimte vooral gekoppeld zijn aan overlastsituaties. Dit betekent niet, dat we voor jongeren (groepen) die overlast veroorzaken niets meer willen doen. Voor hen kan het belangrijk zijn een plek te hebben, gekoppeld aan een vorm van (activiteiten)begeleiding en/of een bestaande sportvoorziening, die ze een alternatief biedt voor verveling en overlast. Voor deze jongeren is het belangrijk, om ze niet alleen een alternatief te bieden, maar ook om duidelijke grenzen te stellen aan hun gedrag.

Maar jongeren die geen overlast veroorzaken hebben net zo goed recht op een plek in de openbare ruimte. Juist jongeren met goed gedrag willen we tegemoetkomen door ze voorzieningen te bieden als ze daar behoefte aan hebben. Twee groepen waarvoor in de huidige 'overlastbenadering' niet vanzelfsprekend veel aandacht is zijn meiden en jeugdigen van 12 t/m 17 jaar. Plekken in de buitenruimte kunnen qua inrichting en voorzieningen sterk van elkaar verschillen: van een 'bankje/afdakje' tot een plek met activiteitenbegeleiding en/of gesitueerd bij een sportgelegenheid. De concrete behoefte van jongeren bepaalt samen met de fysieke situatie ter plekke en de financiële mogelijkheden, wat de beste formule is. Daarbij is ook aandacht nodig voor andere omwonenden. Bovenstaande punten wordt verder opgepakt in het kader van de uitvoering van de nota 'Speelruimte' 2009: zowel de behoefte als de mogelijkheden worden uitgewerkt in de te ontwikkelen wijkspeelruimteplannen.

### Samenvattend overzicht

Doelgroep	Accent vanuit vrijetijdsbeleid	Aanbod/activiteiten	Wie
<b>100% jongeren</b> 12 t/m 17 jaar	Accent ligt op <b>ontspanning en talentontwikkeling</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bekendheid aanbod: jongerenwebsite</li> <li>Aansluiting vraag en aanbod: signaleren lacunes</li> <li>Regulier aanbod sport- en cultuuractiviteiten, scouting en andere lokale vrijetijdsactiviteiten op (het snijvlak van) deze domeinen</li> <li>Regulier jongerenwerk: voor de 80 à 85% met wie het goed gaat, beperkte inzet. Alleen ondersteuning op verzoek van jongeren die iets willen en hier enige hulp/begeleiding bij nodig hebben om dit zelf te kunnen realiseren</li> </ul>	Gemeente Utrecht in samenspraak met aanbieders (en jongeren) Gesubsidieerde en ongesubsidieerde, commerciële en vrijwilligersorganisaties op het gebied van cultuur, sport, scouting, brede jongerencultuur et cetera Uitvoerders van jongerenwerk
Waarvan: <b>kwetsbare jongeren</b> (15% à 20% van alle jongeren)	Accent ligt op <b>talentontwikkeling en preventie</b> Extra inzet vooral gericht op kansen en talenten ontplooiën zoals bijvoorbeeld:	<ul style="list-style-type: none"> <li>Outreaching en vindplaatsgericht aanbod (bijvoorbeeld in de openbare ruimte, of op school) door algemeen jongerenwerk, activeert en:                             <ul style="list-style-type: none"> <li>Zorgt voor toeleiding naar reguliere activiteiten;</li> <li>Veilige omgeving creëren ook voor (allochtone) meiden;</li> <li>Specifieke programmering (bijvoorbeeld gericht op meiden);</li> <li>Ondersteunen reguliere sport/cultuur aanbod in pedagogische begeleiden jongeren bij deze activiteiten;</li> <li>Kennismakingsaanbod op school.</li> </ul> </li> </ul>	Uitvoerders van jongerenwerk Jongerenwerk én sport, cultuur en scouting Jongerenwerk én sport, cultuur en scouting Jongerenwerk Sport, cultuur en anderen
Waarvan: <b>overlastgevend en hulpbehoevend jongeren</b> (5% van alle jongeren)	Accent op <b>preventie*</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Contact leggen, overlast de-escaleren, toeleiden naar hulpverlening, verslavingszorg of andere vormen van specialistische hulp en ombuigen negatief gedrag naar talentontwikkeling</li> </ul>	Specialistisch jongerenwerk

\* Naast preventie kan ook een repressieve aanpak op zijn plaats zijn. Dit gebeurt niet vanuit het deelprogramma Jeugd en Vrije Tijd, maar vanuit het deelprogramma Jeugd en Veiligheid, met inzet van bijvoorbeeld het streetcornerwerk, straatcoaches en Politie.

## 5 Organisatie, planning, financiën en communicatie

### 5.1 Organisatie

#### Vrijtijdsbeleid jongeren onderdeel van stadsbrede Programma Jeugd

Vrijtijdsbeleid voor jongeren is onderdeel van het stadsbrede Programma Jeugd, dat in 2007 met de start van het nieuwe College werd ingesteld, onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de wethouder 'Jeugd'. Het Programma Jeugd, gesitueerd bij de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) werkte de eerste jaren met een tiental jeugd dossiers. Vanaf 1 oktober 2008 is onder leiding van de nieuwe programmadirecteur Jeugd gekozen voor een indeling in vier deelprogramma's, die onderling op elkaar aansluiten:

- Jeugd en Vrije Tijd/Participatie
- Jeugd en Ontwikkeling/Arbeidsmarkt
- Jeugd en Zorg
- Jeugd en Veiligheid

Het gemeentebrede Programma Jeugd geeft in zijn totaliteit uitvoering aan prestatiedoelstelling 2 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Met als achterliggende gedachte dat een inzet gepleegd op het ene deelprogramma ook effecten heeft op een ander deelprogramma zijn alle vier de deelprogramma's nauw met elkaar verbonden. Gezamenlijk omvatten de vier deelprogramma's alle jeugd in de stad Utrecht. Omdat ondersteuning vanuit de lokale overheid niet voor alle jeugdigen even hard nodig is, is er een duidelijke verdeling van beleidsintensiteit over verschillende 'groepen' jeugdigen. Zo werkt het jeugdbeleid van 'breed' met recreatieve activiteiten voor iedereen, tot 'smal' met specialistische interventies voor specifieke doelgroepen.

#### Deelprogramma Jeugd en Vrije Tijd

Het gemeentebrede deelprogramma Jeugd en Vrije Tijd beoogt samenhang en regie aan te brengen in het vrijetijdsbeleid voor jongeren, door partijen samen te brengen, een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen, nieuwe initiatieven te stimuleren en overzicht te (gaan) bieden.

Verdere uitwerking van dit beleidskader zal gebeuren in nauwe samenwerking met diverse vakafdelingen van DMO die verantwoordelijk zijn voor deelterreinen van het Utrechtse vrijetijdsbeleid:

- Afdeling Sport
- Afdeling Culturele Zaken
- Afdeling Welzijnzaken
- Onderwijs

Maar ook andere diensten zoals Stadswerken (denk bijvoorbeeld aan evenementenbeleid en ontmoetingsplekken voor jongeren in de openbare ruimte), Stadsontwikkeling (onder andere: bestemmingsplannen, vergunningen) en Dienst Wijken (waar de wijkbureaus zich inspannen met allerlei initiatieven voor jongeren in hun wijk) geven uitvoering aan onderdelen van het beleid.

Tenslotte zal de uitvoering van het geschetste beleid handen en voeten moeten krijgen door de talloze gesubsidieerde en ongesubsidieerde maatschappelijke organisaties in de stad, de vele professionals en vrijwilligers. Ook zijn er verschillende commerciële organisaties die uitvoering geven aan wensen van jongeren op het gebied van hun vrijetijdsinvulling.

### 5.2 Planning

Uitwerking van de in hoofdstuk 4 geschetste uitvoeringsrichtingen gebeurt vanaf de tweede helft van 2009. In de zomer wordt gestart met de inventarisatie van het aanbod. Na de zomer inventariseren we in overleg met relevante partijen per uitvoeringsrichting wat er nodig is om tot de realisatie te komen, stellen we een planning op, beleggen we de verantwoordelijkheden en gaan we na welke financiële randvoorwaarden er gelden. Sommige uitvoeringsrichtingen vergen eerst een verkenning van de mogelijkheden samen met relevante partners. Dit geldt bijvoorbeeld voor een eventuele uitbreiding van naschools aanbod op VO-scholen en voor aanvullende mogelijkheden om financiële drempels te slechten voor minder draagkrachtige jongeren om gebruik te kunnen maken van het vrijetijdsaanbod. Andere uitvoeringsrichtingen nemen we mee in overleg en contractonderhandelingen met maatschappelijke partners in de stad. En weer andere kunnen na vaststelling van deze nota direct worden vertaald naar een concreet plan van aanpak, waarna we in de tweede helft van 2009 concreet aan de slag kunnen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van een jongerenwebsite. Ook de expertmeeting zelfbeheer organiseren we nog in de loop van 2009.

### 5.3 Financiën (situatie 2009)

Onderstaand schema geeft een beeld van de belangrijkste relevante budgetten als het gaat om vrijetijdsbesteding voor jongeren in de stad op de domeinen welzijn, sport, cultuur en onderwijs op dit moment. Budgetten zijn soms gericht

op een bredere doelgroep, waar mogelijk is in dat geval een schatting gegeven van het deelbudget dat naar de leeftijdsgroep van deze nota gaat.

De gevolgen van aanstaande bezuinigingen zijn hierin nog niet verwerkt; beschreven is de situatie in 2009.

Cultuur	Budget waarvan ...% voor jeugd 12 t/m 17 jr	Sport	Schatting budget voor jeugd 12 t/m 17 jr
Subsidierегeling ondersteuning instrumentaal muziekonderricht Utrechts verenigingsleven	€ 35.000 waarvan (95%) € 33.250	Meedoen Allochtone Jeugd door Sport	€ 100.000
Activiteiten amateurkunst (toegankelijk voor jongeren)	€ 120.000 waarvan (35%) € 42.000	Sport in de wijk	€ 230.000
Activiteiten Leidsche Rijn	€ 150.000 waarvan (20%) € 30.000	Project BOS	€ 125.000
Instellingen (o.a. poppodium Ekko, culturele werkplaatsen in de wijk, filmhuis 't Hoogt, museum Speelklok tot Pierement, Nederlands Filmfestival, Theater Kikker, Tivoli de Helling, Tivoli Oude Gracht, Tweetakt jeugd-theater, Jeugdtheaterhuis De Berenkuil, Merckx en Dansers, popmuziek, Stichting Yo, STUT, DOX, Het filiaal, Uitfeest, Europa Cantat Opmaat, Kunstbende, Muziekhuis Ondiep, Zimihc huis voor amateurkunst)	€ 3.518.010 waarvan % voor 12 t/m 17 jaar niet in te schatten	Stedelijke breedte-sport evenementen	€ 30.000
		Enjoy Sports	€ 50.000
		Sport Experience Utrecht	€ 50.000
<b>Totaal schatting</b>	<b>Niet exact te bepalen</b>		<b>€ 585.000</b>
Welzijn	Budget voor jeugd 12 t/m 17 jr	Onderwijs	Budget voor jeugd 12 t/m 17 jr
Vrijtijdsaanbod jeugd	€ 1.534.224	Verlengde schooldag VO (activiteiten inclusief coördinatie)	€ 205.500
Vergroten toekomstkansen	€ 98.698		
Jongeren en vrije tijd met overlap tot preventie en verminderen overlast	€ 239.005		
Huiskamerprojecten	€ 306.067	Brede school VO	€ 134.500
Open uitnodiging 2009	€ 263.982		
<b>Totaal schatting</b>	<b>€ 2.441.976</b>		<b>€ 340.000</b>





### Cultuur

Het Utrechtse kunst- en culturaanbod is gericht op de gehele bevolking: er is niet één kunstsoort die uitsluitend het domein van ouderen of jongeren is. Het is daarom lastig precies vast te stellen hoeveel van het culturele budget aan jongeren wordt besteed.

Uiteraard zijn er beleidsonderdelen in kunst en cultuur waarin belangstelling en participatie van jongeren nadrukkelijker aan de orde zijn, en zijn er culturele instellingen in de stad waar deze doelgroep een essentieel onderdeel van het publiek vormt. In bovenstaand schema is door Afdeling Culturele Zaken een schatting gegeven van de bedragen die ten goede komen aan de doelgroep van deze nota.

### Sport

Het Utrechtse sportbeleid is gericht op jeugd van 12 tot 21 jaar, dus breder dan 12 t/m 17 jaar. Door de overlap in thema's zijn bovenstaande bedragen een schatting. Bekend is dat vanuit andere diensten/afdeling tevens budgetten worden ingezet voor sport als middel. Daarbij gaat het dus ook om vrijetijdsaanbod. Het gaat om bijvoorbeeld om veiligheidsgelden, wijkactieplannen, gezond gewicht. Afdeling Sport is vanuit een ander onderzoek bezig met een inventarisatie hiervan, maar dat overzicht is bij het schrijven van deze nota nog niet compleet.

### Welzijn

Het Utrechtse welzijnsbeleid is gericht op jeugd, dus breder dan 12 t/m 17 jaar. Het kinderwerk is uit bovenstaande cijfers gefilterd. De afdeling welzijn subsidieert wijkwelzijnsorganisaties voor het aanbieden van activerende vrijetijdsactiviteiten voor jongeren in de wijken van Utrecht. De middelen worden beschikt voor het aanbieden van vraaggericht, aansprekend en activerend vrijetijdsactiviteiten. Met een aansprekend vrijetijdsaanbod kunnen de jongeren hun interesses ontdekken en verder ontwikkelen. Samen activiteiten ondernemen draagt bij aan het vergroten van sociale vaardigheden en weerbaarheid. De jongeren bepalen

mede wat het aanbod zal zijn. Activiteiten moeten bijdragen aan versterking maatschappelijk participatie en kennen een breed cultureel bereik.

In het kader van de Open uitnodiging zijn verschillende projecten gehonoreerd voor vrijetijdsactiviteiten voor jongeren. De projecten vallen inhoudelijk onder de budgetten van succesvolle particuliere initiatieven (Amendement 2007/45), stimulering vrijwilligerswerk en migrantenorganisaties.

Als basisnormbedrag voor vitalisering geldt voor de doelgroep jongeren 12 t/m 17 jaar 1 fte jongerenwerk per 2.500 jongeren in deze leeftijdscategorie. Dit is wat er minimaal aanwezig dient te zijn in een wijk. Daarbovenop komt variabel budget dat verschilt per wijk en in de tijd. Het gaat dan om variabel welzijnsbudget plus projectengeld uit wijkactieplannen, van wijkbureaus, uit jeugd en veiligheid et cetera.

### Programma Jeugd

Naast een aantal in het schema bij Welzijn reeds genoemde budgetten (die officieel op de begroting staan van Programma Jeugd, maar door Welzijn worden beschikt), is er bij Programma Jeugd een bedrag van € 152.000 begroot voor Jongerenvoorzieningen in Zelfbeheer. Hieruit worden onder meer kosten voor zelfbeheervoorziening De Boog betaald.

## 5.4 Communicatie

### Maatschappelijke partners en doelgroep in vroegtijdig stadium geconsulteerd

Deze nota is mede tot stand gekomen dankzij een intensieve consultatieronde onder diverse partners in de stad die actief zijn op het gebied van vrijetijdsbeleid voor jongeren. Ook de mening van jongeren zelf is (onder andere via een U-shake raadpleging) betrokken. Verder is binnen de gemeentelijke organisatie met verscheidene partijen overlegd en afgestemd over de inhoud van deze nota.

### Communicatie over nota

Nu de definitieve nota er ligt zullen we de partijen die betrokken waren bij het opstellen van de nota hierover informeren en de visie ook verspreiden onder andere betrokkenen en geïnteresseerden. Concreet betekent dit dat intern naar de betrokken afdelingen en diensten (inclusief de wijkbureaus) gecommuniceerd over het de nota en het raadsbesluit hier-

over. Extern worden de jongeren wijkwelzijnsorganisaties, sportverenigingen, culturele instellingen en andere organisaties die hetzij op commerciële, gesubsidieerde of vrijwillige basis werkzaam zijn op vrijetijdsgebied geïnformeerd. Ook leggen we na het collegebesluit de nota voor aan de Wijkraden. De betrokken U-shake jongeren laten we door middel van een apart op hen toegesneden samenvatting terughoren wat er met hun informatie en ideeën is gedaan.

### Participatie bij uitvoeringstraject

Voor een aantal van de in de nota genoemde uitvoeringsrichtingen geldt dat in de tweede helft van 2009 gestart wordt met de concrete uitvoering daarvan. Andere maatregelen vragen eerst om nader overleg met relevante partijen. Zowel de maatschappelijke partners als de U-shake jongeren zullen dan ook actief betrokken worden bij het meedenken over en meedoen bij de verdere uitwerking van (onderdelen van) de nota.



# Bijlagen

## A Geraadpleegde bronnen

- **'Jongerenwerk verbindt'**  
Visitatiecommissie Jongerenwerk, Prof. M de Winter e.a. 2009
- **Actieplan Welzijnsaccommodatiebeleid 2008-2009**  
Accommodaties met elkaar
- **Nota Speelruimte**  
Gemeente Utrecht, DMO, Programma Jeugd, 2009
- **'Vrijwillige inzet voor elkaar'**  
Beleidskader 2008-2012
- **'De Ontdekking van Utrecht. Actieplan Cultuur 2008-2018'**  
Beleidsnota
- **'Sport in het Hart'**  
Beleidsplan Sport 2007-2010
- **'Utrecht voor elkaar'**  
Collegeprogramma 2006-2010
- **'Investeren en doorpakken'**  
Collegeprogramma 2009-2010
- **Nota 'Met elkaar, voor elkaar'**  
Gemeente Utrecht, DMO, Welzijn
- **'Meedoen Allochtone Jeugd door Sport'**  
Rijksprogramma
- **'Veel te doen, weinig informatie'**  
Rapport, U-shake 2009 (Young Works, in opdracht van Programma Jeugd)
- **Jeugdmonitor 2008**  
GG&GD
- **Jongeren en Vrije Tijd**  
Een verkenning van beschikbare gegevens, Bestuursinformatie 2008 (intern document)
- **Quick Scan**  
Leidsche Rijn, 2008
- **'Puberbrein binnenstebuiten. Wat beweegt jongeren van 10-25 jaar'**  
Nelis en Van Sarkes, 2009
- **Jeugdbeleid in Amsterdam**  
Rekenkamer Stadsdelen, 2008
- **VN Verdrag Rechten van het kind**  
CBC/Pols 2003 en SCP, TBO 2005
- **Jeugdwijkraadpleging Overvecht**  
Labyrinth onderzoeksbureau (2008)
- **'Kunnen alle kinderen meedoen?'**  
Sociaal en Cultureel Planbureau, 2009
- **'De ontdekking van het creatief vermogen'**  
Culturele Zaken, 2009
- **'Meiden doen mee'**  
Notitie, PvdA en GroenLinksfracties, 2009

## B Prognose 0 t/m 17 jarigen

Naar wijken en stad als totaal tot 2025 (prognose maart 2009)

		1 West	2 Noordwest	3 Overvecht	4 Noordoost	5 Oost	6 Binnenstad	7 Zuid	8 Zuidwest	Leidsche Rijn	10 Vleuten-De Meern	totaal
2010	0 t/m 3 jr	1.419	1.758	1.710	1.796	1.068	404	1.319	2.129	2.500	3.174	17.277
	4 t/m 5 jr	545	665	778	744	430	157	559	892	1.046	1.513	7.329
	6 t/m 11 jr	1.398	1.891	2.084	2.038	1.222	334	1.580	2.175	2.269	3.809	18.800
	12 t/m 17 jr	1.142	1.684	1.777	1.900	1.028	271	1.341	1.787	1.211	2.628	14.769
	<b>Totaal</b>	<b>4.504</b>	<b>5.998</b>	<b>6.349</b>	<b>6.478</b>	<b>3.748</b>	<b>1.166</b>	<b>4.799</b>	<b>6.983</b>	<b>7.026</b>	<b>11.124</b>	<b>58.175</b>
2015	0 t/m 3 jr	1.504	1.900	1.776	1.775	1.103	435	1.357	2.342	3.287	3.221	18.700
	4 t/m 5 jr	577	700	822	753	421	134	571	950	1.530	1.668	8.126
	6 t/m 11 jr	1.450	1.813	2.290	2.112	1.263	338	1.624	2.384	3.628	4.657	21.559
	12 t/m 17 jr	1.164	1.686	1.971	1.904	1.167	294	1.405	1.883	2.311	3.466	17.251
	<b>Totaal</b>	<b>4.695</b>	<b>6.099</b>	<b>6.859</b>	<b>6.544</b>	<b>3.954</b>	<b>1.201</b>	<b>4.957</b>	<b>7.559</b>	<b>10.756</b>	<b>13.012</b>	<b>65.636</b>
2020	0 t/m 3 jr	1.606	2.066	1.842	1.838	1.153	466	1.433	2.363	3.571	3.506	19.844
	4 t/m 5 jr	614	758	850	758	449	140	593	956	1.708	1.822	8.648
	6 t/m 11 jr	1.511	1.951	2.359	2.095	1.307	344	1.657	2.439	4.557	5.245	23.465
	12 t/m 17 jr	1.206	1.716	2.121	1.980	1.297	319	1.474	2.001	3.402	4.359	19.875
	<b>Totaal</b>	<b>4.937</b>	<b>6.491</b>	<b>7.172</b>	<b>6.671</b>	<b>4.206</b>	<b>1.269</b>	<b>5.157</b>	<b>7.759</b>	<b>13.238</b>	<b>14.932</b>	<b>71.832</b>
2025	0 t/m 3 jr	1.646	2.250	1.922	1.966	1.204	496	1.560	2.666	2.839	3.682	20.231
	4 t/m 5 jr	630	817	887	808	455	149	643	1.071	1.516	1.932	8.908
	6 t/m 11 jr	1.543	2.088	2.435	2.161	1.380	358	1.757	2.658	4.467	5.612	24.459
	12 t/m 17 jr	1.239	1.832	2.195	2.034	1.388	335	1.538	2.172	3.800	4.926	21.459
	<b>Totaal</b>	<b>5.058</b>	<b>6.987</b>	<b>7.439</b>	<b>6.969</b>	<b>4.427</b>	<b>1.338</b>	<b>5.498</b>	<b>8.567</b>	<b>12.622</b>	<b>16.152</b>	<b>75.057</b>

Bron: Bestuursinformatie, maart 2009

Tabel uit voorlaatste prognose (2008)

Aantal jongeren naar etniciteit in 2008 en prognose 2015

		Autochtoon	Marokaans	Turks	Sur/Ant/ Arub	Overig niet-Westers	Overig Westers	Totaal
2008	4-11 jaar	14012	4420	1874	893	1485	1598	24282
2008	12-17 jaar	7967	2898	1473	746	812	936	14832
2008	18-23 jaar	24663	2491	1371	1323	1748	3638	35234
2008	4-23 jaar	46642	9809	4718	2962	4045	6172	74348
2015	4-11 jaar	16479	5706	1936	1207	2068	2564	29959
2015	12-17 jaar	9390	3421	1534	788	1221	1148	17502
2015	18-23 jaar	26521	3084	1598	1548	2120	3835	38706
2015	4-23 jaar	52391	12211	5068	3542	5409	7546	86167

Index

2015	4-11 jaar	117,6	129,1	103,3	135,1	139,2	160,4	123,4
2015	12-17 jaar	117,9	118,0	104,2	105,6	150,3	122,7	118,0
2015	18-23 jaar	107,5	123,8	116,6	117,0	121,3	105,4	109,9
2015	4-23 jaar	112,3	124,5	107,4	119,6	133,7	122,3	115,9

Bron: Jongeren en Vrije Tijd. Een verkenning van beschikbare gegevens, 10 oktober 2008, Bestuursinformatie



## C Lijst geconsulteerde partners

### 1 Cumulus

**Erwin de Boer**, leidinggevende afdeling Jeugd  
**Linda Vermeer**, werkteam coördinator zakelijk leiding Jeugd Noordoost  
**Jannie Barnhoorn**; afdelingsmanager Jeugd Overvecht/ Binnenstad en Noordoost  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Maik Schulz**, beleidsmedewerker Welzijn, DMO

### 2 Portes

**Oeda van Gaalen**, clustermanager jeugdhulpverlening  
**Marieke Ploeg**, clustermanager jeugdactiviteiten  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Maik Schulz**, beleidsmedewerker Welzijn, DMO

### 3 Doenja

**Annemiek van Vliet**, directeur recreatie en participatie (contactpersoon)  
**Heinz Schiller**, directeur/bestuurder  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Lex Mohlmann**, beleidsmedewerker DMO

### 4 Zuwe

**Gerard Tromp**, directeur  
**Annie de Boer**, accountmanager Jeugd en jongeren  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Lex Mohlmann**, beleidsmedewerker DMO

### 5 Zimihc

**Appie Alferink**, directeur Stichting Zimihc  
**Arie Koelemij**, stafmedewerker  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Norine Terpstra**, projectleider Culturele Zaken DMO

### 6 Kaasschaafcollectief

**Robert Kouijzer**, zakelijk leider  
**Koen van Lier**, artistiek leider  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd

### 7 Het Wilde Westen

**Dorothe Lucassen**, directeur  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd

### 8 Vereniging Sport Utrecht (VSU)

**Paul Verweel**, voorzitter VSU  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Ton Wetselaar**, projectleider Sportstimulering DMO

### 9 Youth for Christ

**Helmine de Graaf**, teamleider  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Maik Schulz**, beleidsmedewerker Welzijn, DMO

### 10 Centraal College

**Jan Nijboer**, directeur  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd  
**Jolanda Letterie**, beleidsondersteuner Onderwijs

### 11 St-Gregorius College

**Marcel Voorhoeve**, conrector onderwijszaken  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Jolanda Letterie**, beleidsondersteuner Onderwijs

### 12 Stichting Goede Grond

**Rob Nillezen**, directeur Stichting Goede Grond  
 Namens de gemeente Utrecht:  
**Marineke Monbredau**, programmamanager Jeugd en Vrije Tijd

## D Overzicht voorzieningen in zelfbeheer

### Jongerenvoorzieningen in meer of mindere mate van zelfbeheer

Naam	Jongeren-voorziening	Status	Wijk/buurt	Inhoudelijk begeleiding	Technisch beheer	Aanspreekpunt
Honk Geuzenwijk	Huiskamer	Open	Noordwest Zuilen	YfC/The Mall	Wijkbureau Mitros	Wijkbureau Noordwest Afdeling Welzijn
Onze toekomst Vorstelijk Complex	Huiskamer	Op te leveren in 2010	Noordwest Zuilen	Portes	Portes	Afdeling Welzijn
De Boog	Huiskamers naast buurthuis	Geopend in 2009	Overvecht	Cumulus	Cumulus	Afdeling Welzijn
JC ULU	Huiskamer+	Enkele jaren draaiend	West-Lombok	Zelfbeheer	Zelfbeheer	Afdeling Welzijn
Muziekcentrum/ studio	Huiskamer/ Honk	Ondergekomen in Moskieta	Lunetten	Portes	Portes	Wijkbureau Afdeling Welzijn
Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland	Jongeren Cultuurhuis	Open, <b>gedeeltelijk</b> zelfbeheer in ontwikkeling	Zuidwest	Stichting Cultuurhuis Kanaleneiland	Stichting Cultuurhuis Kanaleneiland	Wijkbureau Zuidwest en Afdeling Culturele Zaken

Dat jongeren hun vrije tijd op een positieve en constructieve manier doorbrengen en opgroeien tot evenwichtige en betrokken burgers is zowel van belang voor jongeren zelf als voor de samenleving als geheel





## Colofon

---

### Uitgave

**Gemeente Utrecht,**  
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling  
Programma Jeugd

### Fotografie

B. Bollmann, O. Boh, A. van Daal,  
W. Mes, B. Spiertz

### Vormgeving

**buro-Lamp,** Amsterdam

### Datum

Oktober 2009

### Meer informatie

**Programma Jeugd**  
Marineke Monbredau  
**Postadres** Postbus 2158, 3500 GD Utrecht  
**Telefoon** 030 - 286 00 00  
**E-mail** [jeugd@utrecht.nl](mailto:jeugd@utrecht.nl)  
**www.utrecht.nl/jeugd**